

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)
της 12ης Ιουνίου 1997 *

Στην υπόθεση T-504/93,

Tiercé Ladbroke SA, εταιρία βελγικού δικαίου, με έδρα τις Βρυξέλλες, εκπροσωπούμενη από τους Jeremy Lever, QC, Christopher Vajda, barrister, μέλος του δικηγορικού συλλόγου Αγγλίας και Ουαλλίας, και Stephen Kon, solicitor Λονδίνου, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Winandy & Err, 60, avenue Gaston Diderich,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Julian Curall και Francisco Enrique González Díaz, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζομένης από τους

Société d'encouragement et des steeple-chases de France, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα τη Boulogne-Billancourt (Γαλλία),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Société d'encouragement à l'élevage du cheval français, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα το Παρίσι,

Société sportive d'encouragement, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα το Παρίσι,

Société de sport de France, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα την Boulogne-Billancourt,

Société des courses de la Côte d'Azur, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα το Cagnes-sur-Mer (Γαλλία),

Société des courses du pays d'Auge, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα την Deauville (Γαλλία),

Société des courses de Compiègne, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα την Compiègne (Γαλλία),

Société des courses de Dieppe, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα το Rouxmesnil-Bouteilles (Γαλλία),

Société des courses de Fontainebleau, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα το Fontainebleau (Γαλλία),

Groupement d'intérêt économique Pari mutuel urbain, όμιλο γαλλικού δικαίου, με έδρα το Παρίσι,

Pari mutuel international SA, ένωση γαλλικού δικαίου, με έδρα το Παρίσι,

εκπροσωπούμενους από τους Bruno Chain και Jérôme Depondi, δικηγόρους Παρισιού, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Victor Gillen, 13, rue Aldringen,

παρεμβαίνοντες,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής της 24ης Ιουνίου 1993, με την οποία απορρίφθηκε καταγγελία που υπέβαλε η εταιρία Tiercé Ladbroke SA, στις 9 Οκτωβρίου 1990 (IV/33.699), στρεφόμενη κατά των κυρίων γαλλικών εταιριών ιπποδρομιών, του Pari mutuel urbain και της Pari mutuel international, για παράβαση των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και αίτηση για την άμεση επανεξέταση της καταγγελίας αυτής από την Επιτροπή,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους B. Vesterdorf, Πρόεδρο, C. W. Bellamy και Α. Καλογερόπουλο, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 8ης Μαΐου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

- 1 Η Tiercé Ladbroke SA (στο εξής: Ladbroke) είναι εταιρία βελγικού δικαίου, που ιδρύθηκε το 1982 και ανήκει στον όμιλο holding Ladbroke group plc και της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στη συνομολόγηση στο Βέλγιο στοιχημάτων επί των ιπποδρομιών που λαμβάνουν χώρα στην αλλοδαπή.
- 2 Ο Pari mutuel urbain français (στο εξής: PMU) είναι όμιλος οικονομικού σκοπού (στο εξής: ΟΟΣ) που έχει συσταθεί από τις κύριες γαλλικές εταιρίες ιπποδρομιών (στο εξής: εταιρίες ιπποδρομιών). Ο PMU έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα διοργάνωσης στη Γαλλία των στοιχημάτων εκτός ιπποδρόμου, σύμφωνα με το σύστημα pari mutuel (αθροιστική συγκέντρωση στο πλαίσιο αμοιβαίων στοιχημάτων) για τις ιπποδρομίες που διοργανώνουν οι εταιρίες ιπποδρομιών που έχουν τη σχετική άδεια. Ο PMU έχει επίσης αποκλειστικά δικαιώματα για τη συνομολόγηση στοιχημάτων στην αλλοδαπή σχετικά με τις ιπποδρομίες που διοργανώνονται στη Γαλλία και για τα στοιχήματα που συνομολογούνται στη Γαλλία σχετικά με τις ιπποδρομίες που διοργανώνονται στην αλλοδαπή.
- 3 Η Pari mutuel international (στο εξής: PMI) είναι ανώνυμη εταιρία γαλλικού δικαίου, η πλειοψηφία του κεφαλαίου της οποίας ανήκει στον PMU και η οποία έχει ως αντικείμενο την αξιοποίηση εκτός Γαλλίας των τηλεοπτικών εικόνων και πληροφοριών σχετικά με τις ιπποδρομίες που διοργανώνονται

στη Γαλλία. Δυνάμει συμβάσεως που συνήφθη στις 9 Ιανουαρίου 1990 και ισχύει από 1ης Αυγούστου 1989, ο PMU, στον οποίο οι εταιρίες ιπποδρομιών είχαν παραχωρήσει το δικαίωμα εμπορίας των τηλεοπτικών εικόνων και του ηχητικού σχολιασμού των ιπποδρομιών που διοργανώνουν, παραχώρησε το δικαίωμα αυτό στην ΡΜΙ για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και την Αυστρία.

4 Στις 25 Αυγούστου 1989, η ΡΜΙ συνήψε συμφωνία με την Deutscher Sportverlag Kurt Sloof GmbH & Co. (στο εξής: DSV), εταιρία γερμανικού δικαίου ειδικευμένη στην έκδοση εφημερίδων με αντικείμενο τις ιπποδρομίες και ιδίως τις γαλλικές ιπποδρομίες. Με τη συμφωνία αυτή, η ΡΜΙ χορηγούσε στην DSV το αποκλειστικό δικαίωμα εκμεταλλεύσεως των τηλεοπτικών εικόνων και του ηχητικού σχολιασμού των γαλλικών ιπποδρομιών (στο εξής: γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη) στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εντός των προ της ενοποιήσεως συνόρων, συμπεριλαμβανομένης της πρώην ζώνης του Δυτικού Βερολίνου, και στην Αυστρία (στο εξής: παραχωρηθέντα εδάφη).

5 Τον Σεπτέμβριο του 1989, η Ladbroke ζήτησε από την DSV το δικαίωμα να αναμεταδίδει στο Βέλγιο τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη. Τον Οκτώβριο του 1989, η DSV απέρριψε το αίτημα αυτό, λόγω του ότι η σύμβαση που τη συνέδεε με την ΡΜΙ τής απαγόρευε να αναμεταδίδει τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη εκτός των παραχωρηθέντων εδαφών.

6 Κατόπιν της τροποποιήσεως της βελγικής νομοθεσίας που διέπει τα στοιχήματα εκτός ιπποδρόμου, με την οποία επετράπη στα πρακτορεία ιπποδρομιών να παραμένουν ανοικτά το απόγευμα κατά τη διάρκεια των ιπποδρομιών, η Ladbroke ζήτησε, με επιστολή της 18ης Ιουνίου 1990, από την ΡΜΙ λεπτομέρειες σχετικά με τους οικονομικούς και τεχνικούς όρους συνδρομής στην υπηρεσία «Απ' ευθείας μετάδοση των ιπποδρομιών», που διαχειρίζεται η ΡΜΙ και η οποία επιτρέπει την απευθείας παρακολούθηση, μέσω δορυφόρου, των ιπποδρομιών που λαμβάνουν χώρα στη Γαλλία.

7 Με επιστολή της 13ης Ιουλίου 1990, η ΡΜΙ απάντησε ότι δεν μπορούσε να δεχθεί το αίτημα αυτό διότι δεν είχε «την ελεύθερη διάθεση των δικαιωμάτων επί των εικόνων των γαλλικών ιπποδρομιών και των πληροφοριών που συνδέονται με αυτές δεδομένου ότι αυτές αποτελούν ιδιοκτησία των εταιριών ιπποδρομιών και του ΟΟΣ-ΡΜΥ».

- 8 Στις 27 Ιουλίου 1990, η Ladbroke απευθύνθηκε εγγράφως στον PMU και σε καθεμία από τις εταιρίες ιπποδρομιών για να ζητήσει λεπτομέρειες σχετικά με τους οικονομικούς και τεχνικούς όρους συνδρομής στην υπηρεσία «Απ' ευθείας μετάδοση των ιπποδρομιών».
- 9 Με επιστολή της 8ης Αυγούστου 1990, ο PMU απάντησε στη Ladbroke ως εξής:

«Σας πληροφορούμε ότι ο ΟΟΣ-PMU, σύμφωνα με τη σύμβαση που τον συνδέει με τις εταιρίες ιπποδρομιών, διαθέτει τις εικόνες που τους ανήκουν μόνο για τη μετάδοσή τους στο δίκτυο της συνομολογήσεως στοιχημάτων κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των ιπποδρομιών στη Γαλλία και, όσον αφορά την αλλοδαπή, αποκλειστικά για την αναμετάδοσή τους στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στην Αυστρία. Ως εκ τούτου, δεν διαθέτουμε τα δικαιώματα που προϋποθέτει το αίτημά σας. Εξάλλου, οι εταιρίες ιπποδρομιών μέλη του ομίλου μάς πληροφόρησαν ότι, με επιστολή σας της ίδιας ημερομηνίας και του ίδιου περιεχομένου, τους ζητήσατε ατομικά να σας γνωστοποιήσουν τους όρους τους για την παροχή των υπηρεσιών τους. Οι εν λόγω εταιρίες μάς επιφόρτισαν, ως όμιλο οικονομικού σκοπού ιδρυθέντα από αυτές, να σας γνωστοποιήσουμε, επ' ονόματι και για λογαριασμό τους, ότι δεν σκοπεύουν να παραχωρήσουν την εμπορική εκμετάλλευση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας τους στο Βέλγιο».

- 10 Στις 9 Οκτωβρίου 1990, η Ladbroke υπέβαλε στην Επιτροπή καταγγελία δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), ζητώντας της να θέσει τέρμα στην παράβαση του άρθρου 85 και/ή του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ, που διέπρατταν οι κύριες γαλλικές εταιρίες ιπποδρομιών, ο PMU, η PMI και η DSV. Ζήτησε, εκτός αυτού, από την Επιτροπή να λάβει προσωρινά μέτρα.
- 11 Στην καταγγελία της, αναφερόταν στην άμεση άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών, του PMU και της PMI, καθώς και στην έμμεση άρνηση της DSV να της παράσχουν τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη για τα πρακτορεία ιπποδρομιών που διατηρεί στο Βέλγιο, υπογραμμίζοντας όμως ότι, στο μέτρο που η συμπεριφορά της DSV αποτελούσε αποκλειστικά αντίκτυπο των συμβατικών περιορισμών που της είχαν επιβάλει οι λοιποί συμβαλλόμενοι, κατά

των οποίων στρεφόταν η καταγγελία, η καταγγελία αυτή δεν είχε ως σκοπό να αποδοθεί στην DSV οποιαδήποτε ευθύνη από πλευράς των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης και του κανονισμού 17.

- 12 Κατά την άποψη της Ladbroke, η αγορά του οικείου προϊόντος, στο πλαίσιο της οποίας θα έπρεπε να εξετασθούν οι καταγγελλόμενες παραβάσεις, ήταν η αγορά της μεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως. Όσον αφορά την οικεία γεωγραφική αγορά, η Ladbroke υποστήριξε ότι επρόκειτο για αγορά με κοινοτικές διαστάσεις ή για αγορά αποτελούμενη τουλάχιστον από τη Γαλλία, τη Γερμανία και το Βέλγιο.
- 13 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, την προβαλλόμενη παράβαση του άρθρου 86, η Ladbroke υποστήριξε ότι οι κύριες εταιρίες ιπποδρομιών, μόνες τους ή μαζί με τους PMU/PMI, κατείχαν συλλογική δεσπόζουσα θέση για τη μετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στην κοινή αγορά και σε κάθε κράτος μέλος. Η άμεση άρνησή τους να της παράσχουν τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη συνιστούσε κατάχρηση συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως, η οποία δεν εδικαιολογείτο αντικειμενικά δεδομένου ότι i) ο PMU και η PMI είχαν την τεχνική δυνατότητα να της παράσχουν αυτή την ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη έναντι ευλόγου αμοιβής, ii) ο PMU και η PMI ήταν πρόθυμοι να παράσχουν την κάλυψη αυτή στους ανταγωνιστές της στο Βέλγιο, δηλαδή στην *Pari mutuel unifié belge*, στην *Tiercé franco-belge*, και στην εταιρία *Dumoulin*, iii) οι κύριες εταιρίες ιπποδρομιών είχαν ήδη επιτρέψει τη μετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως αυτής στη Γαλλία και στη Γερμανία, iv) η άρνηση παροχής της καλύψεως αυτής στη Ladbroke εμπόδιζε την εισαγωγή ενός νέου προϊόντος, εις βάρος των βελγικών πρακτορείων ιπποδρομιών και των πελατών τους, και ότι v) οι εταιρίες ιπποδρομιών, στο μέτρο που είχαν δικαιώματα επί της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, δεν μπορούσαν να ασκούν τα δικαιώματα αυτά καταχρηστικά. Όσον αφορά τα σημεία iv και v, η προσφεύγουσα επικαλέστηκε, προς υποστήριξη των επιχειρημάτων της, την απόφαση 89/205/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 86 της Συνθήκης (IV/31.851, *Magill TV Guide/ITP*, BBC και RTE) (ΕΕ L 78, σ. 43, στο εξής: απόφαση 89/205 ή απόφαση *Magill* της Επιτροπής).
- 14 Όσον αφορά την έμμεση άρνηση της DSV να της μεταδώσει τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη λόγω των περιορισμών που της είχαν συμβατικά επιβάλει σχετικά ο PMU και/ή η PMI και/ή οι εταιρίες ιπποδρομιών, συνιστούσε και αυτή κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως μη δικαιολογούμενη αντικειμενικά.

- 15 Όσον αφορά, δεύτερον, την προβαλλομένη παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η Ladbroke υποστήριξε στην καταγγελία της ότι η υποχρέωση που επέβαλαν οι PMU/PMI στην DSV να απαγορεύει στις συμβάσεις που συνάπτει με τους Γερμανούς bookmakers (πράκτορες στοιχημάτων) την αναμετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως εκτός των παραχωρηθέντων εδαφών, συνιστούσε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 16 Μετά την υποβολή της καταγγελίας, η Επιτροπή ζήτησε από τον PMU και την PMI πληροφορίες δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17. Στη συνέχεια, κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα ένα κείμενο από το οποίο είχαν αφαιρεθεί οι πληροφορίες εμπιστευτικής φύσεως τις οποίες περιείχαν οι απαιτήσεις του PMU και της PMI στο πιο πάνω αίτημα της Επιτροπής.
- 17 Με επιστολή της 19ης Μαρτίου 1991, η Ladbroke επεσήμανε στην Επιτροπή ότι ο PMU, σύμφωνα με την απάντησή του στο εν λόγω αίτημα, είχε την πρόθεση να εμπορευθεί τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη στο Βέλγιο σε συνεργασία με τρίτους, αποκλεισμένης της Ladbroke. Κατά συνέπεια, κάλεσε την Επιτροπή να συνεχίσει την έρευνά της σχετικά με τις καταχρηστικές πρακτικές που ανέφερε στην καταγγελία της, ή, στην αντίθετη περίπτωση, να της απευθύνει ανακοίνωση δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής της 25ης Ιουλίου 1963 περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63), για να της εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους δεν επρόκειτο να κάνει δεκτή την καταγγελία της.
- 18 Με επιστολή της 26ης Ιουνίου 1992, η Ladbroke κάλεσε την Επιτροπή, κατ'εφαρμογή του άρθρου 175, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, να εκδώσει απόφαση επί της καταγγελίας της.
- 19 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 12 Οκτωβρίου 1992, η Ladbroke άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου, βάσει του άρθρου 175, παράγραφος 3, της Συνθήκης, προσφυγή κατά παραλείψεως, ζητώντας να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή παρέλειψε, κατά παράβαση της Συνθήκης, να εκδώσει οριστική απόφαση κατόπιν της υποβολής της καταγγελίας της. Η υπόθεση αυτή πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό T-86/92.

- 20 Με έγγραφο της 11ης Νοεμβρίου 1992, το οποίο απηύθυνε στη Ladbroke δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, η Επιτροπή την πληροφόρησε ότι δεν σκόπευε να δεχθεί την καταγγελία της.
- 21 Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, η αγορά του οικείου προϊόντος που έπρεπε να ληφθεί υπόψη για την εφαρμογή των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ήταν εν προκειμένω η αγορά της μεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των υποδρομιών γενικά. Όσον αφορά τη γεωγραφική έκταση της αγοράς αυτής, η Επιτροπή θεωρούσε ότι περιοριζόταν μόνο στην επικράτεια του Βελγίου.
- 22 Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης, η Επιτροπή θεωρούσε ότι η Ladbroke δεν απέδειξε ότι οι εταιρίες υποδρομιών κατείχαν συλλογική δεσπόζουσα θέση, κατά την έννοια της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-68/89, T-77/89 και T-78/89, SIV κ.λπ. κατά Επιτροπής, γνωστής ως «Επίπεδη ύαλος» (Συλλογή 1992, σ. II-1403). Υπογράμμισε εξάλλου ότι δεν υφίστατο αναλογία μεταξύ της προκειμένης περιπτώσεως και της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 10ης Ιουλίου 1991, T-69/89, RTE κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-485, στο εξής: απόφαση Magill του Πρωτοδικείου), που εκδόθηκε στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως κατά της αποφάσεως 89/205 της Επιτροπής (στο εξής: υπόθεση Magill). Πράγματι, σύμφωνα με την άποψη της Επιτροπής, η Ladbroke κατείχε ήδη δεσπόζουσα θέση στην αγορά στην οποία προσφερόταν στους καταναλωτές η γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, δηλαδή στην αγορά συνομολογήσεως στοιχημάτων επί των υποδρομιών, ενώ οι εταιρίες υποδρομιών δεν ήταν καν παρούσες στην αγορά αυτή. Εξάλλου το αποφασιστικό στοιχείο στην υπόθεση Magill ήταν το γεγονός ότι η καταχρηστική συμπεριφορά των εμπλεκόμενων τηλεοπτικών σταθμών συνίστατο στην παρεμπόδιση της θέσεως ενός νέου προϊόντος στο εμπόριο εις βάρος των συμφερόντων των καταναλωτών, ενώ στην παρούσα υπόθεση η μετάδοση της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των υποδρομιών δεν αποτελούσε πραγματικά διαφορετική υπηρεσία από αυτή που παρεχόταν ήδη στους στοιχηματίζοντες, δηλαδή την υπηρεσία συνομολογήσεως των στοιχημάτων.
- 23 Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η Επιτροπή έκρινε ότι, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, η απαγόρευση αναμεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως εκτός των παραχωρηθέντων εδαφών, που είχαν επιβάλει οι κύριες εταιρίες υποδρομιών στην DSV, περιλαμβανόταν στα δικαιώματα του παρέχοντος άδεια και ότι, κατά συνέπεια, δεν ενέπιπτε στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

- 24 Με έγγραφο της 13ης Ιανουαρίου 1993, η Ladbroke υπέβαλε τις παρατηρήσεις της, απαντώντας στο έγγραφο της Επιτροπής της 11ης Νοεμβρίου 1992. Υποστήριξε ότι η άμεση άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να της παραχωρήσουν άδεια μεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών τους, καθώς και η έμμεση άρνηση που προέβλεπε μέσω της DSV, αποτελούσαν αντικείμενο συμφωνίας και/ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών και/ή αποφάσεως ενώσεως επιχειρήσεων, αντίθετων προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 25 Με διάταξη της 19ης Μαρτίου 1993, ο πρόεδρος του δευτέρου τμήματος, κατόπιν αιτήσεως της Ladbroke, διέταξε τη διαγραφή της προσφυγής κατά παραλείψεως που αποτελούσε το αντικείμενο της υποθέσεως T-86/92, λόγω της αποστολής του εγγράφου της Επιτροπής της 11ης Νοεμβρίου 1992 (βλ., πιο πάνω, σκέψεις 19 και 20).
- 26 Με απόφαση περιεχόμενη σε έγγραφο της 24ης Ιουνίου 1993, η Επιτροπή, εξετάζοντας μόνον τα κύρια επιχειρήματα που προέβλεπε η Ladbroke στις παρατηρήσεις της της 13ης Ιανουαρίου 1993, απέρριψε οριστικά την καταγγελία της Ladbroke για τους λόγους που περιέχονταν στην απόφαση αυτή και όσους αναφέρονταν στην επιστολή που απέστειλε δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 [«For the reasons set out in its letter of 11 November 1992, (...) there are insufficient grounds for granting your application for a finding of infringement. The comments you submitted on 13 January 1993 do not contain any new points of fact or law which could alter the views taken and conclusions reached by the Commission in its letter of 11 November 1992. This letter therefore does not repeat what was said in that letter but deals only with the main arguments contained in your comments.»].
- 27 Όσον αφορά τον καθορισμό της αγοράς των οικείων προϊόντων που ορίζεται ως η αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως γενικά και όχι ως η αγορά της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, η Επιτροπή, στην απόφασή της, θεώρησε ότι τα προϊόντα αυτά μπορούσαν να αντικαταστήσουν την ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη των άλλων ιπποδρομιών στο μέτρο που, όπως προέκυπτε από την ανάλυση της κύριας αγοράς των στοιχημάτων στη Γερμανία, μολονότι το 40 % των στοιχημάτων που δέχονταν οι bookmakers αφορούσαν γερμανικές ιπποδρομίες, το 40 % γαλλικές ιπποδρομίες και το 20 % βρετανικές ιπποδρομίες, το 67 % των bookmakers επέλεξαν να λάβουν τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, 23 % τη βρετανική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη και 10 % την ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη τόσο των

γαλλικών όσο και των βρετανικών ιπποδρομιών. Απέρριψε εξάλλου το επιχειρημα της Ladbroke, σύμφωνα με το οποίο η ίδια η Επιτροπή είχε δεχθεί ότι η αγορά του οικείου προϊόντος ήταν αυτή της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως όταν, σε προηγούμενη απόφαση για τη λήψη προσωρινών μέτρων, συγκεκριμένα στην απόφαση 92/35/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 11ης Ιουνίου 1991, ζητώντας από τη Γαλλική Κυβέρνηση να αναστείλει τις ενισχύσεις που χορήγησε στον PMU και έθεσε σε ισχύ κατά παράβαση του άρθρου 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης (ΕΕ L 14, σ. 35, στο εξής: απόφαση PMU), αναφέρθηκε σε απόφαση που εξέδωσε στις 21 Δεκεμβρίου 1990 το Landgericht Saarbrücken στην υπόθεση Buchmacher Herbert Hellmund κατά Deutscher Sportverlag Kurt Stoof GmbH & Co. KG (παράρτημα 9 της προσφυγής) (στο εξής: υπόθεση Hellmund κατά Deutscher Sportverlag).

- 28 Η Επιτροπή υπογράμμισε ότι ο καθορισμός της οικείας γεωγραφικής αγοράς δεν εξηρτάτο από το κριτήριο της τεχνικής δυνατότητας της αναμεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως σε όλη την Κοινότητα, αλλά από πολλούς άλλους παράγοντες, όπως οι συνήθειες των στοιχηματιζόντων, ο τύπος των προσφερομένων στοιχημάτων (pari mutuel, bookmaking) και οι χώρες στις οποίες διοργανώνονται οι ιπποδρομίες, δηλαδή από τη δομή της προσφοράς και της ζήτησης, που καθορίζεται από τις ίδιες τις αγορές των στοιχημάτων καθώς και από τις διαφορές μεταξύ των σχετικών εθνικών νομοθεσιών.
- 29 Όσον αφορά ειδικά τις συνήθειες των Βέλγων και Γερμανών καταναλωτών, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, μολοντί η ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη των βρετανικών ιπποδρομιών μεταδιδόταν στη γερμανική και βελγική αγορά, οι ιπποδρομίες αυτές αντιπροσώπευαν στη Γερμανία λιγότερο από το 10 % των στοιχημάτων, ενώ οι εθνικές ιπποδρομίες, των οποίων μεταδιδόταν μόνον ο σχολιασμός και όχι η τηλεοπτική κάλυψη, αντιπροσώπευαν το 90 % του συνόλου των στοιχημάτων. Αντίθετα, όσον αφορά τη βελγική αγορά, οι εθνικές ιπποδρομίες αντιπροσώπευαν μόνον το 31,5 % των στοιχημάτων, ενώ τα υπόλοιπα στοιχήματα αφορούσαν τις αλλοδαπές ιπποδρομίες και συγκεκριμένα το 63 % τις γαλλικές και το 5 % τις βρετανικές ιπποδρομίες.
- 30 Επικαλούμενη έτσι τις διαφορές που χαρακτηρίζουν τη συμπεριφορά των Βέλγων και Γερμανών στοιχηματιζόντων, επιχειρηματιών στους οποίους απευθύνεται η προσφορά στην αγορά των στοιχημάτων και στην αγορά της αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών ήταν διαιρεμένη σε εθνικές αγορές.

- 31 'Όσον αφορά την παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης και την προβαλλόμενη συλλογική δεσπόζουσα θέση, η Επιτροπή απέρριψε το επιχείρημα της Ladbroke, σύμφωνα με το οποίο η σύμβαση της 9ης Ιανουαρίου 1990, που συνήφθη μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών και του PMU (βλ. ανωτέρω σκέψη 3), δημιούργησε τους μεταξύ τους οικονομικούς δεσμούς και τους εξασφάλισε συλλογική δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια της αποφάσεως «Επίπεδη ύαλος». Υπογράμμισε, αφενός, ότι το δικαίωμα του PMU να διαχειρίζεται τα δικαιώματα των εταιριών ιπποδρομιών σχετικά με τη διοργάνωση των ιπποδρομιών τους προέκυπτε όχι από την προαναφερθείσα σύμβαση, η οποία εξάλλου δεν παρείχε αποκλειστικότητα στον PMU, αλλά από τη γαλλική νομοθεσία για τη διοργάνωση των αμοιβαίων στοιχημάτων εκτός ιπποδρόμου. Υπογράμμισε, αφετέρου, ότι, αν και το εν λόγω νομοθετικό πλαίσιο ανέθεσε στον PMU την αποκλειστική διαχείριση των στοιχημάτων εκτός ιπποδρόμου, οι εταιρίες ιπποδρομιών παρέμεναν δικαιούχοι των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί των ιπποδρομιών που διοργάνωναν σύμφωνα με ορισμένες ρήτρες της εν λόγω συμβάσεως και ιδίως σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 4, παράγραφοι 1 και 2, της συμβάσεως. Τέλος, το γεγονός ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών απάντησαν όλες στην αίτηση πληροφοριών της Επιτροπής με μία μόνον επιστολή, που απεστάλη επ' ονόματί τους από τον PMU, δεν μπορούσε, σύμφωνα με την Επιτροπή, να αποτελέσει απόδειξη ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών παραιτήθηκαν από κάθε ανεξάρτητη συμπεριφορά στην οικεία αγορά.
- 32 'Όσον αφορά την ύπαρξη καταχρήσεως, η Επιτροπή έκρινε ότι, δεδομένου ότι στην προκειμένη περίπτωση επρόκειτο για εθνικές γεωγραφικές αγορές, η συμπεριφορά για την οποία κατηγορούντο οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν μπορούσε να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα της πολιτικής τους για τη χορήγηση αδειών στις διάφορες γεωγραφικές αγορές και ότι οι εταιρίες αυτές, αρνούμενες να χορηγήσουν στη Ladbroke τις άδειες που ζήτησε για τη βελγική αγορά, δεν τη μεταχειρίστηκαν δυσμενώς σε σχέση με άλλους επιχειρηματίες.
- 33 Έκρινε, εξάλλου, ότι η Ladbroke δεν μπορούσε να επικαλεστεί, όπως έπραξε στις παρατηρήσεις που υπέβαλε όσον αφορά το έγγραφο που απεστάλη δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, την απόφαση 88/589/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 4ης Νοεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης [IV/32.318, London European — Sabena (EE L 317, σ. 47, στο εξής: απόφαση London European κατά Sabena)], σύμφωνα με την οποία η Sabena παρέβη το άρθρο 86 της Συνθήκης λόγω της συμπεριφοράς της που σκόπευε να αποτρέψει τη London European να εγκατασταθεί στη γραμμή Βρυξέλλες-Luton, εμποδίζοντας την πρόσβασή της στο σύστημα κρατήσεως αεροπορικών θέσεων μέσω πληροφορικής στο Βέλγιο. Κατά την άποψη της Επιτροπής στην παρούσα υπόθεση, αντίθετα από ό,τι συνέβαινε

στην υπόθεση που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως London European κατά Sabena, ούτε οι εταιρίες ιπποδρομιών ούτε ο PMU ήταν παρόντες στην οικεία αγορά, δηλαδή στη βελγική αγορά μεταδόσεως ιπποδρομιών γενικά. Το ίδιο ισχύει και για τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 1974, 6/73 και 7/73, ICI και Commercial Solvents κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1974, σ. 113), και της 3ης Οκτωβρίου 1985, 311/84, CBEM (Συλλογή 1985, σ. 3261), που επίσης επικαλέστηκε η προσφεύγουσα στις παρατηρήσεις της.

- 34 Όσον αφορά, τέλος, την παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι τόσο η απαγόρευση αναμεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής κάλυψης εκτός των παραχωρηθέντων εδαφών, που επέβαλαν οι εταιρίες ιπποδρομιών στην DSV, όσο και η άρνησή τους να χορηγήσουν στη Ladbroke άδεια για τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη περιλαμβάνονταν στα δικαιώματά τους πνευματικής ιδιοκτησίας, που εξασφαλίζει το κοινοτικό δίκαιο, και επομένως δεν αποτελούσαν παράβαση του άρθρου αυτού της Συνθήκης.
- 35 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 31 Αυγούστου 1993, η Ladbroke άσκησε την παρούσα προσφυγή.
- 36 Στις 11 Ιανουαρίου 1994 η Société d'encouragement et des steeple-chases de France, η Société d'encouragement à l'élevage du cheval français, η Société sportive d'encouragement, η Société de sport de France, η Société des courses de la Côte d'Azur, η Société des courses du pays d'Auge, η Société des courses de Compiègne, η Société des courses de Dieppe, η Société des courses de Fontainebleau, ο PMU και η PMI (στο εξής: παρεμβαίνοντες) ζήτησαν να παρέμβουν υπέρ της Επιτροπής.
- 37 Με διάταξη του Πρωτοδικείου (δεύτερο τμήμα) της 8ης Ιουνίου 1994, το αίτημα παρεμβάσεως έγινε δεκτό. Στις 19 Ιουλίου 1994, οι παρεμβαίνοντες κατέθεσαν το υπόμνημα παρεμβάσεώς τους, επί του οποίου η μεν Επιτροπή υπέβαλε τις παρατηρήσεις της στις 13 Σεπτεμβρίου 1994, η δε προσφεύγουσα στις 14 Οκτωβρίου 1994.

- 38 Με απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Σεπτεμβρίου 1995, ο εισηγητής δικαστής τοποθετήθηκε στο νέο δεύτερο πενταμελές τμήμα, στο οποίο, κατά συνέπεια, ανατέθηκε η υπόθεση. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν σε ορισμένες γραπτές ερωτήσεις. Οι διάδικοι το έπραξαν εντός των ταχθαισών προθεσμιών.
- 39 Κατά τη συνεδρίαση της 8ης Μαΐου 1996 οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, συγκεκριμένου από τους H. Kirchner, Πρόεδρο, B. Vesterdorf, C. W. Bellamy, A. Καλογερόπουλο και A. Potocki.
- 40 Κατόπιν του θανάτου του δικαστή H. Kirchner, στις 6 Φεβρουαρίου 1997, για την έκδοση της παρούσας υποθέσεως διασκέφθηκαν οι τρεις δικαστές των οποίων την υπογραφή φέρει η απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας.

Τα αιτήματα των διαδίκων

- 41 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 24ης Ιουνίου 1993·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να επανεξετάσει αμέσως τη βελγική καταγγελία (IV/33.699) κατ' εφαρμογήν του άρθρου 176 της Συνθήκης·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

42 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

43 Οι παρεμβαίνοντες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει αβάσιμη και να απορρίψει την προσφυγή της προσφεύγουσας·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα έξοδα της παρεμβάσεως.

Επί των αιτημάτων με τα οποία ζητείται να απευθυνθεί διαταγή στην Επιτροπή

44 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την Επιτροπή να επαξεξετάσει αμέσως την αίτησή της, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 176 της Συνθήκης ΕΚ.

45 Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία, δεν εναπόκειται στον κοινοτικό δικαστή να απευθύνει διαταγές στα κοινοτικά όργανα ή να τα υποκαθιστά (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 1991, T-19/90, Von Hoessle κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 1991, σ. II-615, σκέψη 30) στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας που ασκεί. Πράγματι, στην οικεία διοίκηση εναπόκειται να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως που εκδόθηκε στο

πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουνίου 1986, 53/85, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1965, σκέψη 23, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995, T-109/94, Windpark Groothusen κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-3007, σκέψη 61).

- 46 Κατά συνέπεια, τα αιτήματα της προσφεύγουσας με τα οποία ζητείται να απευθυνθεί διαταγή στην Επιτροπή πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτα.

Επί των αιτημάτων ακυρώσεως

- 47 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει κατ' αρχάς ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί τα επιχειρήματα που περιέχονται στην επιστολή που απέστειλε δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, εφόσον δεν τα επανέλαβε στην προσβαλλόμενη απόφαση. Επικαλείται στη συνέχεια δύο λόγους ακυρώσεως που στηρίζονται σε εσφαλμένη εφαρμογή, αντίστοιχα, των άρθρων 86 και 85 της Συνθήκης.

1. Επί της δυνατότητας της Επιτροπής να αιτιολογεί την απόφαση απορρίψεως της καταγγελίας με αναφορά στην επιστολή που απηύθυνε δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 48 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να αιτιολογήσει εγκύρως την προσβαλλόμενη απόφαση αναφερόμενη στα επιχειρήματα που περιέχονται στην επιστολή που απηύθυνε δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, χωρίς να επαναλάβει ρητά τα επιχειρήματα αυτά. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, στο σημείο αυτό, η λύση θα έπρεπε να είναι η ίδια που ισχύει για τις αποφάσεις με τις οποίες διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, και οι οποίες, λαμβανόμενες έπειτα από ανακοίνωση των αιτιάσεων και από τις απαντήσεις που δίδονται στις αιτιάσεις αυτές, περιέχουν όλες τις αντιρρήσεις και τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων επιχει-

ρήσεων. Οι θεμελιώδεις αρχές του διοικητικού δικαίου απαγορεύουν στην Επιτροπή να περιορίζεται, στις αποφάσεις της, σε απλή παραπομπή στην αιτιολογία που εκτίθεται σε προπαρασκευαστική πράξη, όπως η ανακοίνωση των αιτιάσεων ή η επιστολή που αποστέλλεται δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63. Η απαγόρευση αυτή εξασφαλίζει τον έλεγχο του ότι δεν παραβιάστηκε το δικαίωμα ακροάσεως, κατά την έννοια των κανονισμών 17 και 99/63, του αποδέκτη της αποφάσεως, δηλαδή του ότι τα επιχειρήματά του ελήφθησαν πράγματι υπόψη από την Επιτροπή.

49 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, από την ανάγνωση των παρατηρήσεών της επί της επιστολής, που απεστάλη δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι εν λόγω παρατηρήσεις δεν πρόσθεσαν τίποτα στα όσα είχε ήδη εκθέσει η προσφεύγουσα στην καταγγελία της.

50 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η δυνατότητα αιτιολογήσεως της απορρίψεως της καταγγελίας με αναφορά σε επιστολή που απεστάλη δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 αποτελεί συνάρτηση του ρόλου που έχει μια τέτοια επιστολή στο πλαίσιο της εξετάσεως των καταγγελιών. Υπογραμμίζει σχετικά ότι, αφού ο καταγγέλλων υποβάλει νέες παρατηρήσεις επί της επιστολής που απεστάλη δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, η Επιτροπή μπορεί είτε να απορρίψει την καταγγελία μνημονεύοντας την αιτιολογία που περιέχεται στην επιστολή αυτή, είτε να αναφέρει την αιτιολογία αυτή και να εξετάσει επίσης τα νέα επιχειρήματα του καταγγέλλοντος, είτε, τέλος, να επαναλάβει επί λέξει τη συλλογιστική που εκτίθεται στην επιστολή της, είτε εξετάζοντας τα νέα επιχειρήματα του καταγγέλλοντος, είτε όχι. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, όποια και αν είναι η επιλογή της, ο καταγγέλλων δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι αγνοεί την αιτιολογία της απορρίψεως της καταγγελίας του και να ζητήσει να περιοριστεί ο δικαστικός έλεγχος της νομιμότητας μόνο στην αιτιολογία που εκτίθεται στην τελική απόφαση.

51 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, εν πάση περιπτώσει, η Ladbroke δεν προέβαλε κανένα νέο πραγματικό ή νομικό στοιχείο με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε επί της επιστολής που απεστάλη δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 52 Η απάντηση στο ερώτημα αν μια κοινοτική πράξη πληροί την υποχρέωση αιτιολογήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 190 της Συνθήκης εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε (απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 1973, 13/72, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 349, σκέψη 11). Έτσι, όταν ο ενδιαφερόμενος συνεργάστηκε στενά στη διαδικασία καταρτίσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως και συνεπώς γνωρίζει τους λόγους για τους οποίους η διοίκηση έκρινε ότι δεν μπορεί να δεχθεί την αίτησή του, η έκταση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως αποτελεί συνάρτηση του γενικότερου πλαισίου που δημιουργεί η συνεργασία αυτή (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιανουαρίου 1981, 819/79, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 21, σκέψεις 19 έως 21, και της 14ης Νοεμβρίου 1989, 14/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 3677, σκέψη 11). Στην περίπτωση αυτή, οι απαιτήσεις της νομολογίας στο ζήτημα αυτό είναι πολύ μειωμένες (απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 1980, 1252/79, Lucchini κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 467, σκέψη 14, και της 28ης Οκτωβρίου 1981, 275/80 και 24/82, Krupp κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 2489, σκέψεις 10 έως 13).
- 53 Όσον αφορά ειδικότερα το δίκαιο του ανταγωνισμού, τομέα στον οποίο παίζει καθοριστικό ρόλο η συμμετοχή των προσώπων τα οποία αφορούν οι διαδικασίες που καταλήγουν στην έκδοση μιας από τις αποφάσεις που προβλέπει ο κανονισμός 17, ο κοινοτικός δικαστής οφείλει να θεωρήσει ότι έχει επιληφθεί όλων των πραγματικών και νομικών στοιχείων που περιλαμβάνονταν στην καταγγελία ή στις παρατηρήσεις του καταγγέλλοντος και τα οποία έλαβε υπόψη της η Επιτροπή για να καταλήξει στην απόφαση θέσεως της καταγγελίας στο αρχείο (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Μαρτίου 1985, 298/83, CICCE κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 1105, σκέψη 19). Κατά συνέπεια, σε περίπτωση προσφυγής κατά μιας τέτοιας αποφάσεως, ο κοινοτικός δικαστής πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει επίσης επιληφθεί του συνόλου των πραγματικών και νομικών στοιχείων που γνωστοποίησε η Επιτροπή στον καταγγέλλοντα απαντώντας στην καταγγελία του (βλ., σχετικά, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Ιανουαρίου 1995, T-114/92, BEMIM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-147, σκέψη 45).
- 54 Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή εδικαιούτο συνεπώς να απορρίψει την καταγγελία της προσφεύγουσας για τους λόγους που περιλαμβάνονταν τόσο στην επιστολή που απεστάλη δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 όσο και στην προσβαλλόμενη απόφαση, δηλώνοντας ότι, στην απόφαση αυτή, επρόκειτο να εξετάσει μόνον τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας που έρχονταν συμπληρωματικής απαντήσεως εκ μέρους της (βλ. πιο πάνω σκέψη 26).

- 55 Η προσβαλλόμενη απόφαση, αναφερόμενη στην επιστολή που απεστάλη δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, εκθέτει με επαρκή σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους απορρίφθηκε η καταγγελία, επιτρέποντας έτσι στην προσφεύγουσα να ασκήσει τα δικαιώματά της ενώπιον του κοινοτικού δικαστή και στον τελευταίο να ασκήσει τον έλεγχο νομιμότητας της απόφασης αυτής (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιανουαρίου 1995, C-360/92 P, Publishers Association κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-23, σκέψη 39· απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιανουαρίου 1995, T-85/94, Branco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-45, σκέψη 32, και προπαρατεθείσα απόφαση BEMIM κατά Επιτροπής, σκέψη 41).
- 56 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος και πρέπει, κατά συνέπεια, να απορριφθεί.

2. Επί της εσφαλμένης εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης

- 57 Ο λόγος αυτός ακυρώσεως περιλαμβάνει τέσσερα σκέλη. Με τα δύο πρώτα σκέλη, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή έσφαλε κατά τον καθορισμό, αντιστοίχως, της αγοράς του οικείου προϊόντος και της οικείας γεωγραφικής αγοράς. Με το τρίτο σκέλος, υποστηρίζει ότι, αντίθετα απ' ό,τι αναφέρεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, οι εταιρίες ιπποδρομιών κατέχουν συλλογική δεσπόζουσα θέση. Με το τέταρτο σκέλος, υποστηρίζει ότι η άμεση άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών και η έμμεση άρνηση των «συνεργατών» τους συνιστούν κατάχρηση συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

Πρώτο σκέλος: επί του καθορισμού της σχετικής αγοράς

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 58 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η απόφαση πάσχει, διότι η Επιτροπή δεν εξηγεί ποια είναι η αγορά του οικείου προϊόντος και δεν αναφέρει αιτιολογία

που να καθιστά κατανοητούς τους λόγους για τους οποίους απέρριψε τον προτεινόμενο στην καταγγελία ορισμό της αγοράς, ως της αγοράς της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως.

- 59 Κατ' αρχάς, είναι αδύνατο να γίνει κατανοητό το δεύτερο εδάφιο του σημείου 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως, όπου η Επιτροπή, για να υποστηρίξει ότι η αγορά του οικείου προϊόντος είναι αυτή της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως γενικά, διατείνεται ότι οι γαλλικές και οι βρετανικές ιπποδρομίες είναι ανταγωνιστικές όσον αφορά τους στοιχηματίζοντες, εφόσον στη γερμανική αγορά, μολονότι το 40 % των στοιχημάτων που δέχονται οι Γερμανοί bookmakers αφορά τις γερμανικές ιπποδρομίες, το 40 % τις γαλλικές ιπποδρομίες και το 20 % τις βρετανικές ιπποδρομίες, το 67 % των bookmakers επέλεξε να λαμβάνει τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, το 23 % τη βρετανική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη και το 10 % και τις δύο καλύψεις.
- 60 Εξάλλου, το γεγονός ότι στη Γαλλία, στη Γερμανία και στο Βέλγιο υπάρχουν διαφορετικές αγορές στοιχημάτων δεν θα έπρεπε να επηρεάζει τον καθορισμό της αγοράς της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, που είναι τελείως διαφορετική αγορά. Η ενδεχόμενη δυνατότητα αμοιβαίας υποκαταστάσεως των διαφόρων ιπποδρομιών στην αγορά των στοιχημάτων δεν σημαίνει ότι οι μεταδόσεις των διαφόρων ιπποδρομιών μπορούν επίσης να υποκατασταθούν αμοιβαία στην αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως. Πράγματι, ούτε ο bookmaker που επιθυμεί να αυξήσει τον κύκλο εργασιών του, όσον αφορά τις γαλλικές ιπποδρομίες, ούτε ο στοιχηματίζων που στοιχηματίζει επί των ιπποδρομιών αυτών, ενδιαφέρονται να λάβουν την ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη άλλων ιπποδρομιών. Έτσι η Επιτροπή, επικαλούμενη στην προσβαλλόμενη απόφαση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αγορών στοιχημάτων στις διάφορες χώρες, εισήγαγε ένα στοιχείο, το οποίο, χωρίς να είναι κρίσιμο, συσκοτίσε τον καθορισμό της αγοράς του οικείου προϊόντος.
- 61 Τα σφάλματα και οι ανεπάρκειες της προσβαλλομένης αποφάσεως, όσον αφορά τον καθορισμό της αγοράς του οικείου προϊόντος, κατανοούνται ακόμα λιγότερο λαμβανομένου υπόψη ότι η Επιτροπή, στην απόφαση PMU (βλ. πιο πάνω σκέψη 27), είχε αναφερθεί στην απόφαση του Landgericht Saarbrücken επί της υποθέσεως Hellmund κατά Deutscher Sportverlag, απόφαση με την οποία κρίθηκε ότι στη Γερμανία υπάρχει χωριστή αγορά γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως. Επομένως, αν η Επιτροπή είχε την πρόθεση να αποκλίνει από τις ίδιες τις διαπιστώσεις της σχετικά με την απόφαση αυτή, όφειλε να προβεί σε λεπτομερή και πλήρη αιτιολόγηση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Κατά τη γνώμη της προσφεύγουσας, η άποψη ότι η Επιτροπή δεν δεσμευόταν από τις προαναφερθείσες διαπιστώσεις του γερμα-

νικού δικαστηρίου σχετικά με την αγορά του οικείου προϊόντος δύσκολα μπορεί να συμβιβαστεί όχι μόνο με τις αντίθετες διαπιστώσεις που περιέχονται στην απόφαση PMU, αλλά και με τις αρχές της «διαρκούς και έντιμης συνεργασίας» που συνδέουν αμοιβαία την Επιτροπή και τα εθνικά δικαστήρια.

- 62 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη, εφόσον περιέχει καθορισμό της αγοράς του οικείου προϊόντος, όπως ο καθορισμός αυτός εκτίθεται στην επιστολή του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, την οποία η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να αγνοεί για τους λόγους που αναφέρθηκαν πιο πάνω (βλ. πιο πάνω σκέψεις 50 και 51).
- 63 Η Επιτροπή υποστηρίζει, εξάλλου, ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας, με τα οποία αυτή αμφισβητεί τον ίδιο τον καθορισμό της αγοράς του προϊόντος, είναι αβάσιμα.
- 64 Η Επιτροπή εξηγεί, σχετικά, ότι καθόρισε την οικεία αγορά όχι ως την αγορά των στοιχημάτων επί των ιπποδρομιών, αλλά ως την αγορά της αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών γενικά, διότι οι αγοραστές της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στην αγορά της «αναμεταδόσεως» των ιπποδρομιών είναι οι bookmakers, ενώ οι πελάτες της αγοράς «των στοιχημάτων» είναι οι τελικοί καταναλωτές, δηλαδή οι στοιχηματίζοντες.
- 65 Στη συνέχεια, η Επιτροπή φρονεί ότι στο ερώτημα κατά πόσον η αγορά της αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των γαλλικών ιπποδρομιών πρέπει να οριστεί ως αγορά διαφορετική από την αγορά της αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των λοιπών ιπποδρομιών και, ιδίως, των βρετανικών ιπποδρομιών δεν μπορεί να δοθεί αφηρημένη απάντηση, χωρίς να ληφθούν υπόψη τα πραγματικά στοιχεία που διαφέρουν από τη μια χώρα στην άλλη. Για να μελετήσει τον βαθμό της δυνατότητας υποκαταστάσεως μεταξύ της αναμεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως και της αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των άλλων ιπποδρομιών, θα έπρεπε να προβεί σε λεπτομερή και βασισμένη σε αριθμητικά στοιχεία ανάλυση των αποτελεσμάτων που μπορούν να έχουν, για την επιλογή των στοιχηματιζόντων, οι διαφορές ωριαίας και ημερήσιας καλύψεως των ιπποδρομιών. Δεδομένου ότι, κατά την περίοδο που έλαβαν χώρα τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, δεν υπήρχε αναμετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στο Βέλγιο, μια τέτοια μελέτη θα ήταν αδύνατη, και επομένως, κατά την άποψη της Επιτροπής, η

οικεία αγορά έπρεπε να οριστεί ως η αγορά της αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής κάλυψης των ιπποδρομιών γενικά.

- 66 Η Επιτροπή αμφισβητεί την άποψη της προσφεύγουσας, σύμφωνα με την οποία η γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη και η ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη των άλλων ιπποδρομιών δεν μπορούν να υποκατασταθούν αμοιβαία, λόγω του ότι ο στοιχηματίζων έχει ανάγκη να βλέπει τις εικόνες των ιπποδρομιών επί των οποίων στοιχηματίζει. Ως προς το ζήτημα αυτό, αληθεύει ότι η επιλογή των στοιχημάτων που συνομολογούνται επί των διαφόρων ιπποδρομιών, π.χ. των βρετανικών ή των γαλλικών, δεν είναι άσχετη προς τις προτιμήσεις και τις αναφερόμενες στις ιπποδρομίες γνώσεις των στοιχηματιζόντων, παρ' όλ' αυτά όμως οι ιπποδρομίες αυτές είναι ανταγωνιστικές για τους στοιχηματιζόντες, όσον αφορά τα στοιχήματα που συνομολογούνται επ' αυτών. Το ίδιο ισχύει για την επιλογή των bookmakers σχετικά με την ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη των διαφόρων ιπποδρομιών που μεταδίδουν, οι οποίες πρέπει να θεωρούνται ως ανταγωνιστικά προϊόντα, στο μέτρο που η επιλογή των bookmakers δεν εξαρτάται μόνον από τον όγκο των στοιχημάτων που συνομολογούνται επί των διαφόρων ιπποδρομιών, αλλά και από άλλους παράγοντες, όπως οι όροι των συμβάσεων παροχής αδείας και/ή η ύπαρξη άλλων πρακτορείων ιπποδρομιών που προσφέρουν διαφορετική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη. Το βάσιμο της ανάλυσης αυτής αποδεικνύεται από τις πληροφορίες που συνελέγησαν κατά την έρευνα μιας άλλης καταγγελίας της προσφεύγουσας σχετικά με τη γερμανική αγορά των στοιχημάτων (καταγγελία IV/33.375, παράρτημα 8 της προσφυγής, στο εξής: γερμανική καταγγελία) στην οποία αναμεταδίδονται διάφορες ιπποδρομίες. Πράγματι, μολονότι το 40% των στοιχημάτων που δέχονται στην τελευταία αυτή αγορά οι Γερμανοί bookmakers αφορά τις γαλλικές ιπποδρομίες, το 40% τις γερμανικές ιπποδρομίες, το 20% τις βρετανικές ιπποδρομίες, το 67% των bookmakers επέλεξε τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, ενώ το 23% προτίμησε την αναμετάδοση των βρετανικών ιπποδρομιών και το 10% επέλεξε και τα δύο δίκτυα.

- 67 Τέλος, όσον αφορά την περιεχόμενη στην απόφαση PMU αναφορά στην προμνησθείσα απόφαση του Landgericht Saarbrücken της 21ης Δεκεμβρίου 1990, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, με την αναφορά αυτή, σε καμία περίπτωση δεν υιοθετούσε τη διαπίστωση του γερμανικού δικαστηρίου σχετικά με την ύπαρξη χωριστής αγοράς γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής κάλυψης, αλλά σκόπευε μόνο να αποδείξει, αφενός, ότι η Ladbroke είχε εμπορικές δραστηριότητες στη Γερμανία και, αφετέρου, ότι η αναμετάδοση της ηχητικής και τηλεοπτικής κάλυψης των ιπποδρομιών σε μια χώρα επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την επιλογή των στοιχημάτων που συνομολογούνται επί των ιπποδρομιών.

- 68 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα αντιτάσσει ότι το γεγονός ότι ένα προϊόν δεν έχει ποτέ πωληθεί σε συγκεκριμένη αγορά και δεν υπάρχουν στατιστικά δεδομένα σχετικά με το εν λόγω προϊόν δεν πρέπει να εμποδίζει την εξέταση του κατά πόσον συντρέχει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως. Υποστηρίζει ότι τόσο η Επιτροπή όσο και το Δικαστήριο είχαν, κατά το παρελθόν, καθορίσει την αγορά του οικείου προϊόντος χωρίς να χρειαστούν λεπτομερή στατιστική έρευνα [απόφαση 92/521/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 1992, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/33.384 και 33.378 — Διάθεση τουριστικών πακέτων κατά το παγκόσμιο κύπελο ποδοσφαίρου 1990, ΕΕ L 326, σ. 31)· απόφαση Magill της Επιτροπής, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 1975, 26/75, General Moiris κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 425, και της 11ης Νοεμβρίου 1986, 226/84, British Leyland κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 3263].
- 69 Οι παρεμβαίνοντες συμφωνούν με τα επιχειρήματα της Επιτροπής. Κατ' αυτούς, το βάσιμο της αναλύσεως της Επιτροπής σχετικά με τον καθορισμό της αγοράς του οικείου προϊόντος αποδεικνύεται, εξάλλου, από τις ακόλουθες παρατηρήσεις. Αφενός, η δυνατότητα παρακολούθησής της τηλεοπτικής μεταδόσεως μιας ιπποδρομίας είναι άσχετη με τη δυνατότητα συνομολογήσεως στοιχημάτων πριν την έναρξη της ιπποδρομίας. Αφετέρου, το ενδιαφέρον των στοιχηματιζόντων για τις εικόνες που μεταδίδονται στους τόπους όπου συνομολογούν τα στοιχήματά τους καθορίζεται, στην πραγματικότητα, από την έκταση των γνώσεών τους και της πείρας τους επί του συγκεκριμένου θέματος. Ως προς το ζήτημα αυτό, οι παρεμβαίνοντες, διακρίνοντας μεταξύ των ευκαιριακών και των τακτικών στοιχηματιζόντων, παρατηρούν ότι οι πρώτοι, οι οποίοι επισκέπτονται ευκαιριακά το πρακτορείο ιπποδρομιών, συνομολογούν στοιχήματα επί των ιπποδρομιών που τους προτείνονται χωρίς να έχουν οποιαδήποτε προτίμηση για συγκεκριμένη κατηγορία ιπποδρομιών ούτε, κατά συνέπεια, για την τηλεοπτική κάλυψη συγκεκριμένης ιπποδρομίας. Αντίθετα, όσον αφορά τους τακτικούς στοιχηματιζόντες, η συνομολόγηση των στοιχημάτων τους αποτελεί συνάρτηση των εμπειριστωμένων γνώσεών τους σχετικά με το άθλημα των ιπποδρομιών και, ιδιαίτερα, σχετικά με τα προσόντα και την απόδοση των αναβατών και των αλόγων, χωρίς να εξαρτάται από τον τόπο όπου λαμβάνει χώρα η ιπποδρομία ή από την ενδεχόμενη αναμετάδοσή της.
- 70 Όσον αφορά το ζήτημα αν υπάρχει μεταξύ της μεταδόσεως των διαφόρων ιπποδρομιών δυνατότητα υποκαταστάσεως αποτελούσα συνάρτηση της δυνατότητας υποκαταστάσεως των στοιχημάτων που συνομολογούνται επί των ιπποδρομιών αυτών, οι παρεμβαίνοντες παρατηρούν ότι η προσφεύγουσα, στην από 28 Αυγούστου 1993 προσφυγή της, ανέφερε ότι οι γερμανικές ιπποδρομίες αντιπροσώπευαν το 40 % των στοιχημάτων που συνομολογούνται στη Γερμανία, οι γαλλικές ιπποδρομίες το 30 % και οι βρετανικές ιπποδρομίες το 30 %, ενώ στη γερμανική καταγγελία της, που υποβλήθηκε τον Νοέμβριο του

1989 και με την οποία προσάπτει στον ΡΜΥ ότι αρνήθηκε να της παράσχει τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη για τα πρακτορεία της στη Γερμανία, ανέφερε ότι οι γαλλικές ιπποδρομίες αντιπροσώπευαν περίπου το 40% των στοιχημάτων επί των ιπποδρομιών. Αυτό αποδεικνύει ότι, παρά την αναμετάδοση των γαλλικών ιπποδρομιών στη Γερμανία, το μερίδιο της αγοράς των στοιχημάτων επί των γαλλικών ιπποδρομιών μειώθηκε κατά 25 % περίπου σε τρία έτη. Οι παρεμβαίνοντες προσθέτουν ότι, ομοίως, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, το μερίδιο της αγοράς των βρετανικών ιπποδρομιών στη Γερμανία ήταν 20 %, ενώ, σύμφωνα με τα στοιχεία που αναφέρει η προσφεύγουσα στην προσφυγή της, το μερίδιο αυτό σήμερα φθάνει το 30 %. Από τα προηγούμενα, οι παρεμβαίνοντες συμπεραίνουν ότι τα αριθμητικά αυτά στοιχεία αποδεικνύουν τόσο τη συνεχή μεταβλητότητα της αγοράς της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως όσο και τη δυνατότητα αμοιβαίας υποκαταστάσεως των διαφόρων μεταδόσεων ιπποδρομιών.

- 71 Τέλος, κατά την άποψη των παρεμβαίνόντων, η έλλειψη οποιουδήποτε δεσμού μεταξύ της αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών και της συνομολογήσεως στοιχημάτων επί των ίδιων ιπποδρομιών οφείλεται στο γεγονός ότι i) η τηλεοπτική κάλυψη δεν αποτελεί προϋπόθεση για την πρόσβαση στη συνομολόγηση των στοιχημάτων, ii) οι ενδιαφερόμενοι στην αγορά των στοιχημάτων (πρακτορεία ιπποδρομιών, στοιχηματίζοντες) είναι διαφορετικοί από τους ενδιαφερομένους στην αγορά της αναμεταδόσεως της τηλεοπτικής καλύψεως (πρακτορεία ιπποδρομιών, παραγωγοί τηλεοπτικής καλύψεως), iii) η προτίμηση των στοιχηματιζόντων δεν εξαρτάται από την ύπαρξη ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, αλλά από το ύψος του ποσού που παίζεται σε κάθε ιπποδρομία, iv) η μετάδοση των ιπποδρομιών είναι εντελώς ανεξάρτητη από τη συνομολόγηση των στοιχημάτων δεδομένου ότι δεν συμπίπτουν χρονικά και v) μια επιχείρηση μπορεί να κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, χωρίς να είναι παρούσα στην αγορά συνομολογήσεως των στοιχημάτων, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος που αφορά τα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υποθέσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

— Επί της ελλείψεως ή της ανεπάρκειας της αιτιολογίας

- 72 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, κατ' αρχάς, ότι, όπως προκύπτει από την επιστολή που απεστάλη βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 (βλ. πιο πάνω σκέψη 21), η Επιτροπή όρισε με σαφήνεια την αγορά του οικείου προϊόντος ως την αγορά της μεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών γενικά και όχι ως την αγορά των στοιχημάτων επί των ιπποδρομιών (βλ. σημείο II 1 α της επιστολής, σ. 11).

73 Αιτιολόγησε εξάλλου τον ορισμό που προέκρινε με τη σκέψη ότι, αφενός, οι επιχειρηματίες της αγοράς των στοιχημάτων είναι διαφορετικοί από τους επιχειρηματίες της αγοράς της αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών, οπότε ο ορισμός της αγοράς του οικείου προϊόντος δεν μπορεί να περιλαμβάνει παρά μόνον τις υπηρεσίες αναμεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών (βλ. σημείο II 1 a, δεύτερο εδάφιο, της προαναφερθείσας επιστολής, σ. 12). Αφετέρου, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν μπορεί να δοθεί αφηρημένη απάντηση στο ερώτημα αν η αγορά αυτή περιορίζεται αποκλειστικά στις γαλλικές ιπποδρομίες, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, ή αν αντίθετα εκτείνεται και σε άλλες ιπποδρομίες, στο μέτρο που το ερώτημα αυτό εξαρτάται από πραγματικά δεδομένα που ποικίλλουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Η Επιτροπή δήλωσε σχετικά ότι της είναι αδύνατον να πραγματοποιήσει λεπτομερή ανάλυση των αποτελεσμάτων των διαφορών ωριαίας και ημερήσιας καλύψεως των διαφόρων ιπποδρομιών επί της επιλογής των στοιχηματιζόντων στο Βέλγιο, λόγω του γεγονότος ότι δεν υπήρχε αναμετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στο Βέλγιο κατά την περίοδο έρευνας της καταγγελίας. Εντούτοις, αναφερόμενη στους όρους του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων ιπποδρομιών που υπερισχύουν στην αγορά των στοιχημάτων στη Γερμανία, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η οικεία αγορά ήταν η αγορά της αναμεταδόσεως ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών γενικά (βλ. σημείο II 1 a, πέμπτο εδάφιο, της επιστολής που απεστάλη βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, σ. 12, και σημείο 8 της επιστολής της 24ης Ιουνίου 1993).

74 Έτσι η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει με αρκετή σαφήνεια τους κύριους λόγους που οδήγησαν στον ορισμό της αγοράς του οικείου προϊόντος που δέχθηκε η Επιτροπή. Κατά συνέπεια, η αιτίαση της προσφεύγουσας, που στηρίζεται σε έλλειψη ή ανεπάρκεια αιτιολογίας, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

75 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το επιχείρημα της προσφεύγουσας σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή όφειλε να αιτιολογήσει «με ιδιαίτερα λεπτομερή τρόπο» τον ορισμό της αγοράς του προϊόντος, διότι ο ορισμός αυτός ερχόταν σε αντίθεση με την προηγούμενη, περιεχόμενη στην απόφαση PMU, αναφορά της Επιτροπής στην απόφαση που εξέδωσε επί της υποθέσεως Hellmund Deutscher Sportverlag το Landgericht Saarbrücken (βλ. πιο πάνω σκέψη 27), το οποίο όρισε την αγορά του προϊόντος ως την αγορά της γαλλικής αποκλειστικώς ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως.

- 76 Πρώτον, η απόφαση PMU ήταν απόφαση για τη λήψη προσωρινών μέτρων. Αντίθετα όμως από την οριστική απόφαση, μια τέτοια απόφαση δεν μπορεί να δεσμεύει την Επιτροπή, η οποία διατηρεί πάντοτε τη δυνατότητα, έπειτα από βαθύτερη έρευνα της καταγγελίας, να διατηρήσει ή να μεταβάλει την αρχική της θέση.
- 77 Δεύτερον, αντίθετα απ' ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, από την απόφαση PMU δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή υιοθέτησε τα συμπεράσματα του γερμανικού δικαστηρίου σχετικά με την αγορά του οικείου προϊόντος.
- 78 Πράγματι, στο σημείο 8 της αποφάσεως αυτής, υπό τον τίτλο «Η κοινοτική αγορά ιπποδρομικών στοιχημάτων και συναφών υπηρεσιών», η Επιτροπή εκθέτει ότι οι πληροφορίες που διαθέτει «καταδεικνύουν σε επαρκή βαθμό ότι στον τομέα των ιπποδρομικών στοιχημάτων και των συναφών υπηρεσιών ασκούνται εμπορικές δραστηριότητες υπό συνθήκες ανταγωνισμού, ότι [ο] PMU και ένας περιορισμένος αριθμός ανταγωνιστών συμμετέχουν σ' αυτές τις εμπορικές δραστηριότητες», για να καταλήξει, υπό τον τίτλο «Pari mutuel urbain (PMU)» στο συμπέρασμα ότι «[ο] PMU συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα σε ενδοκοινοτικές εμπορικές συναλλαγές, εφαρμόζει ενεργό πολιτική ανάπτυξης των εξαγωγών του και είναι ένας από τους κυριότερους φορείς στην αγορά ιπποδρομικών στοιχημάτων και συναφών υπηρεσιών» και ότι «η παροχή υπηρεσιών ιπποδρομικών στοιχημάτων αποτελεί αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Κοινότητα».
- 79 Από τα αποσπάσματα αυτά, καθώς και από το σύνολο της αποφάσεως PMU, προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή αναφέρθηκε στην απόφαση του Landgericht Saarbrücken για να αποδείξει την ύπαρξη εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της Γαλλίας και της Γερμανίας στον τομέα των στοιχημάτων και της παροχής συναφών υπηρεσιών, ικανών να δικαιολογήσουν, μαζί με τις υπόλοιπες σκέψεις που περιέχονται στην απόφαση PMU (βλ., ιδίως, σ. 36, 37 και 38 της αποφάσεως), την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης στις ενισχύσεις που χορήγησε το γαλλικό κράτος στον PMU και όχι για να καθορίσει την αγορά του οικείου προϊόντος.

80 Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι ο ορισμός της αγοράς του οικείου προϊόντος βρισκόταν σε αντίθεση με την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεων της Επιτροπής και έχρηξε, κατά συνέπεια, λεπτομερέστερης αιτιολογίας.

— Επί του βασιμίου του καθορισμού της αγοράς του προϊόντος

81 Κατά πάγια νομολογία, για την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης, η αγορά του οικείου προϊόντος ή της οικείας υπηρεσίας περιλαμβάνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που μπορούν να υποκατασταθούν αμοιβαία ή να εναλλαχθούν σε ικανοποιητικό βαθμό με το συγκεκριμένο προϊόν ή την υπηρεσία, όχι μόνο βάσει των αντικειμενικών χαρακτηριστικών τους, δυνάμει των οποίων είναι ιδιαζόντως ικανά να ικανοποιήσουν πάγιες ανάγκες των καταναλωτών, αλλά και βάσει των συνθηκών ανταγωνισμού καθώς και της διαρθρώσεως της ζήτησεως και της προσφοράς στην οικεία αγορά (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 1980, 31/80, L'Oréal, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 471, σκέψη 25, της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 37, της 3ης Ιουλίου 1991, C-62/86, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 51· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1991, T-30/89, Hilli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1439, σκέψη 64, και της 6ης Οκτωβρίου 1994, T-83/91, Teira Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-755, σκέψη 63).

82 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή δεν μπορούσε να δικαιολογήσει την κρίση της ότι υφίσταται ανταγωνισμός μεταξύ της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των διαφόρων ιπποδρομιών αναφερόμενη στη γερμανική αγορά συνομολογήσεως στοιχημάτων, ενώ η αγορά αυτή αποτελεί χωριστή αγορά, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, ελλείψει οποιασδήποτε τηλεοπτικής μεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στη βελγική αγορά, όπου μεταδιδόταν μόνον η ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη των βρετανικών ιπποδρομιών, η Επιτροπή ενομιμοποιείτο, για να εξετάσει κατά πόσον υπήρχε σχέση ανταγωνισμού μεταξύ της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως και της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των λοιπών ιπποδρομιών, να αναφερθεί στη γερμανική αγορά, όπου πράγματι μεταδίδονται οι γαλλικές ιπποδρομίες παράλληλα με άλλες ιπποδρομίες. Επιπλέον, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να της προσάψει ότι έλαβε υπόψη τις συνθήκες του ανταγωνισμού που ισχύουν στη γερμανική αγορά των στοιχημάτων. Πράγματι, η προσφεύγουσα, υποστηρίζοντας στην καταγγελία της ότι η αγορά της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως είχε, στην πραγματικότητα, κοινοτικές γεωγραφικές διαστάσεις ή ότι περιελάμβανε, τουλάχιστον, τις επικράτειες της Γερμανίας, της Γαλλίας και του Βελγίου, κάλεσε την Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα αμοιβαίας υποκαταστάσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως και της

ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των λοιπών ιπποδρομιών λαμβάνοντας ακριβώς υπόψη τις συνθήκες του ανταγωνισμού που ισχύουν σε διάφορες κοινοτικές αγορές, μεταξύ των οποίων και η γερμανική αγορά.

- 83 Η Επιτροπή μπορούσε, εξάλλου, να αναφερθεί στις συνθήκες του ανταγωνισμού που ισχύουν στην κύρια αγορά της συνομολογήσεως στοιχημάτων, για να εξετάσει τις συνθήκες του ανταγωνισμού που ισχύουν στη συνέχεια στην αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως. Συγκρίνοντας τα μερίδια της αγοράς των στοιχημάτων που συνομολογούνται επί των διαφόρων ιπποδρομιών και τα μερίδια της αγοράς της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών αυτών, μπόρεσε να αποφανθεί επί του ζητήματος αν η επιλογή των bookmakers σχετικά με τις μεταδιδόμενες στα πρακτορεία τους ιπποδρομίες αποτελούσε αποκλειστικά, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, συνάρτηση της υποτιθέμενης επιθυμίας των στοιχηματιζόντων να βλέπουν μόνον την αναμετάδοση των ιπποδρομιών επί των οποίων στοιχηματίζουν.
- 84 Ως προς το ζήτημα αυτό, από το σημείο 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει εμφανώς ότι υπάρχει μια σαφής μεταβλητότητα όσον αφορά τη ζήτηση στη γερμανική αγορά ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως σε σχέση με τη ζήτηση στην αγορά συνομολογήσεως στοιχημάτων. Αυτό αποδεικνύει ότι, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, η επιλογή των Γερμανών bookmakers μεταξύ των διαφόρων ηχητικών και τηλεοπτικών καλύψεων δεν είναι αποκλειστικά συνάρτηση της επιθυμίας των στοιχηματιζόντων να βλέπουν μόνον τις ιπποδρομίες επί των οποίων στοιχημάτισαν, αλλά εξαρτάται και από άλλα στοιχεία, όπως οι προϋπόθεσεις υπό τις οποίες τους προτείνεται η αναμετάδοση των ιπποδρομιών και/ή η πολιτική προωθήσεως ορισμένων ιπποδρομιών σε σχέση με άλλες, που αποτελούν, όπως ορθώς υπογράμμισε η Επιτροπή, αντίστοιχα στοιχεία ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων προσφερομένων ηχητικών και τηλεοπτικών καλύψεων. Πράγματι, σύμφωνα με αριθμητικά στοιχεία που δεν αμφισβητεί η προσφεύγουσα, μολονότι το 40 % των στοιχημάτων που συνομολογούνται μέσω των Γερμανών bookmakers αφορά τις γαλλικές ιπποδρομίες, το 40 % τις γερμανικές ιπποδρομίες και το 20 % τις βρετανικές ιπποδρομίες, το 67 % των bookmakers επέλεξε να λαμβάνει και να αναμεταδίδει τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, ενώ το 23 % προτίμησε τη μετάδοση των βρετανικών ιπποδρομιών και το 10 % επέλεξε και τα δύο δίκτυα.
- 85 Εξάλλου, πρέπει να επισημανθεί ότι, στο Βέλγιο, τα πρακτορεία ιπποδρομιών δεν μπορούν να δέχονται στοιχήματα παρά μόνον επί των ιπποδρομιών που λαμβάνουν χώρα στην αλλοδαπή και ότι, κατά την κρίσιμη περίοδο, η ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη των βρετανικών ιπποδρομιών ήταν η μόνη που αναμεταδιδόταν στα βελγικά πρακτορεία ιπποδρομιών. Κατά συνέπεια, στο

Βέλγιο υπήρχε τουλάχιστον ένα προϊόν, πλην της μεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, που μπορούσε να συγκριθεί με την κάλυψη αυτή όσον αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά και τη χρήση του.

86 Υπό τις συνθήκες αυτές, ούτε ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας σύμφωνα με τον οποίο οι στοιχηματίζοντες επί των γαλλικών ιπποδρομιών δεν ικανοποιούνται με την τηλεοπτική κάλυψη άλλων ιπποδρομιών αρκεί για να αποδειχθεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, ο καθορισμός της αγοράς του οικείου προϊόντος πρέπει να περιοριστεί στην ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη των γαλλικών ιπποδρομιών εξαιρουμένης συγκεκριμένα της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των βρετανικών ιπποδρομιών, που είναι σήμερα διαθέσιμη στο Βέλγιο. Όπως μόλις διαπιστώθηκε (βλ. πιο πάνω σκέψη 84), δεν μπορεί να γίνει δεκτό, χωρίς συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία, ότι η απόφαση για τη μετάδοση της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών, που λαμβάνεται από το πρακτορείο ιπποδρομιών και όχι από τον στοιχηματίζοντα, λαμβάνεται μόνο σε συνάρτηση με τις υφιστάμενες συνήθειες των στοιχηματίζοντων, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη άλλοι παράγοντες όπως οι προτεινόμενοι όροι των συμβάσεων για την παροχή αδείας.

87 Πράγματι, από τη δικογραφία, και συγκεκριμένα από τις πληροφορίες που παρέσχε η ίδια η προσφεύγουσα (βλ. σημεία 6.14 και 6.15 της προσφυγής και πιο κάτω σκέψη 94), προκύπτει ότι τα συνομολογούμενα στα πρακτορεία της προσφεύγουσας στο Βέλγιο στοιχήματα, πριν την τροποποίηση της βελγικής νομοθεσίας που κατέστησε δυνατή την αναμετάδοση της τηλεοπτικής καλύψεως των βρετανικών ιπποδρομιών, αφορούσαν κατά ποσοστό 100 % τις γαλλικές ιπποδρομίες και κατά ποσοστό 0 % τις βρετανικές ιπποδρομίες και ότι, μετά την εν λόγω τροποποίηση, τα στοιχήματα που συνομολογούνται επί των γαλλικών ιπποδρομιών, οι οποίες εξακολουθούν να μην αναμεταδίδονται στο Βέλγιο, ανέρχονται σε ποσοστό 60 % έναντι ποσοστού 40 % για τις βρετανικές ιπποδρομίες, των οποίων πλέον αναμεταδίδεται η τηλεοπτική κάλυψη. Ενόψει των στοιχείων αυτών που επικαλείται η ίδια η προσφεύγουσα, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η μη μετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως και η μετάδοση της βρετανικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως δεν εμπόδισαν και εξακολουθούν να μην εμποδίζουν τους Βέλγους στοιχηματίζοντες να συνεχίζουν να στοιχηματίζουν επί των γαλλικών ιπποδρομιών. Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η ζήτηση στην αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως και η συνακόλουθη επιλογή των διαφόρων ηχητικών και τηλεοπτικών καλύψεων από τους bookmakers αποτελούν αποκλειστικά συνάρτηση της επιθυμίας των στοιχηματίζοντων να βλέπουν μόνον τις ιπποδρομίες επί των οποίων στοιχημάτισαν και ότι, επομένως, οι ηχητικές και τηλεοπτικές καλύψεις των διαφόρων ιπποδρομιών δεν μπορούν να υποκατασταθούν αμοιβαία.

- 88 Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή προέβη σε προφανώς ασφαλή εκτίμηση όσον αφορά τον καθορισμό της αγοράς των προϊόντων.
- 89 Απ' όλα τα προηγούμενα προκύπτει ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας που στηρίζεται στην έλλειψη ή την ανεπάρκεια της αιτιολογίας και στον ασφαλή καθορισμό της σχετικής αγοράς πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Δεύτερο σκέλος: επί του οικείας γεωγραφικής αγοράς

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 90 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάκριση πλειόνων εθνικών γεωγραφικών αγορών οφείλεται σε σύγχυση της αγοράς της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως και της αγοράς των στοιχημάτων, ενώ πρόκειται για αγορές διαφορετικών προϊόντων, τα γεωγραφικά όρια των οποίων μπορεί επίσης να διαφέρουν. Θα έπρεπε σχετικά να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι στο Βέλγιο, όπως και στη Γαλλία και στη Γερμανία, υπάρχει σημαντική ζήτηση για τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, όπως αποδεικνύει το γεγονός ότι το 95 % του κύκλου εργασιών της προσφεύγουσας αφορά στοιχήματα που συνομολογούνται επί των γαλλικών ιπποδρομιών, και ότι η ζήτηση αυτή δεν μπορεί να ικανοποιηθεί διαφορετικά. Εξάλλου, οι Βέλγοι στοιχηματίζοντες θα μπορούσαν να συνομολογούν στοιχήματα τηλεφωνικώς ή μέσω της υπηρεσίας minitel στα γαλλικά πρακτορεία ή, ακόμη, να διασχίζουν τα γαλλοβελγικά σύνορα για να συνομολογήσουν στοιχήματα στη Γαλλία. Τέλος, δεν υπάρχουν τεχνικά εμπόδια για τη μετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στο Βέλγιο.
- 91 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, εξάλλου, ότι τα αριθμητικά στοιχεία που παρατίθενται στην προσβαλλόμενη απόφαση, σχετικά με τη ζήτηση συνομολογήσεως στοιχημάτων στη Γερμανία και στο Βέλγιο επί των γερμανικών, γαλλικών, βελγικών και βρετανικών ιπποδρομιών, δεν περιέχονται στην επιστολή που απεστάλη βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 και ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αναφέρει την πηγή των στοιχείων αυτών.

- 92 Εξάλλου, τα αριθμητικά στοιχεία που παραθέτει η Επιτροπή σχετικά με τη διάρθρωση της ζήτησεως στη Γερμανία και στο Βέλγιο είναι ανακριβή, παραπλανητικά και μη κρίσιμα, στο μέτρο που αντικατοπτρίζουν τα στοιχήματα που συννομολογούνται στον ιππόδρομο και μέσω των bookmakers, αντί να περιορίζονται στα στοιχήματα που δέχονται αποκλειστικά οι bookmakers, πράγμα που θα οδηγούσε στη διαπίστωση ότι η διάρθρωση της ζήτησεως στη βελγική και τη γερμανική αγορά επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τη δυνατότητα μεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως.
- 93 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι τα παρατιθέμενα από την Επιτροπή αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τη γερμανική αγορά (σημείο 10 της προσβαλλομένης αποφάσεως) αποδεικνύουν ότι το 90 % των στοιχημάτων συννομολογείται επί των γερμανικών ιπποδρομιών (χωρίς τηλεοπτική κάλυψη) και το 10 % επί των βρετανικών ιπποδρομιών (με τηλεοπτική κάλυψη), ενώ τα μερίδια της αγοράς των στοιχημάτων που δέχονται αποκλειστικά οι Γερμανοί bookmakers αντιπροσωπεύουν κατά 40 % στοιχήματα επί των γερμανικών ιπποδρομιών, κατά 30 % επί των γαλλικών ιπποδρομιών και κατά 30 % επί των βρετανικών ιπποδρομιών, όπως προκύπτει από πληροφορίες προερχόμενες από τους Γερμανούς bookmakers. Οι πληροφορίες που προέρχονται από το μόνο πρακτορείο της προσφεύγουσας στο Βερολίνο, στο οποίο δεν παρασχέθηκε η γαλλική τηλεοπτική κάλυψη, αποδεικνύουν ότι τα μερίδια της αγοράς των ιπποδρομιών είναι τα ακόλουθα: γερμανικές ιπποδρομίες 35 %, γαλλικές ιπποδρομίες 2 %, βρετανικές ιπποδρομίες 63 %.
- 94 Όσον αφορά τα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τη βελγική αγορά (βλ. πιο πάνω σκέψη 29), σύμφωνα με τα οποία το μερίδιο της αγοράς των στοιχημάτων επί των γαλλικών ιπποδρομιών (χωρίς τηλεοπτική κάλυψη) ανέρχεται σε 63 %, το μερίδιο των στοιχημάτων επί των βελγικών ιπποδρομιών (επίσης χωρίς τηλεοπτική κάλυψη) σε 31,5 % και το μερίδιο των στοιχημάτων επί των βρετανικών ιπποδρομιών (με τηλεοπτική κάλυψη) σε 5 %, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, βάσει των πληροφοριών που διαθέτει, η κατανομή των στοιχημάτων που αφορούν τα πρακτορεία ιπποδρομιών της στο Βέλγιο είναι η ακόλουθη: γαλλικές ιπποδρομίες (χωρίς τηλεοπτική κάλυψη) 60 %, βρετανικές ιπποδρομίες (με τηλεοπτική κάλυψη) 40 %. Προσθέτει ότι, πριν την τροποποίηση της βελγικής νομοθεσίας περί συννομολογήσεως στοιχημάτων επί των ιπποδρομιών, όταν δεν ήταν δυνατή η μετάδοση της τηλεοπτικής καλύψεως των βρετανικών ιπποδρομιών, η κατανομή των στοιχημάτων ήταν η ακόλουθη: γαλλικές ιπποδρομίες 100 %, βρετανικές ιπποδρομίες 0 %, οπότε η αύξηση της ζήτησεως των βρετανικών ιπποδρομιών αποτέλεσε συνάρτηση της απευθείας μεταδόσεως των ιπποδρομιών αυτών.

- 95 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ακόμη ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πάσχει λόγω του ότι η Επιτροπή, αντίθετα προς τη νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, *United Brands* κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1978, σ. 75), αγνόησε το ζήτημα της προσφοράς, που χαρακτηρίζεται από την έλλειψη οποιουδήποτε εμποδίου τεχνικής φύσεως για τη μετάδοση της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στο Βέλγιο.
- 96 Τέλος, ο καθορισμός της γεωγραφικής αγοράς είναι εσφαλμένος διότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν παρέχει εξηγήσεις σχετικά με το περιεχόμενο και τη σημασία των διαφορών μεταξύ των διαφόρων εθνικών κανονιστικών πλαισίων καθώς και σχετικά με την έκταση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που αφορούν τις ιπποδρομίες εντός της Κοινότητας.
- 97 Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι αποκλίνουσες προτιμήσεις των καταναλωτών, που δημιουργούν διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού στις διάφορες γεωγραφικές ζώνες, δικαιολογούν τον καθορισμό της οικείας αγοράς σε εθνικό επίπεδο. Η ύπαρξη κάποιας ζήτησης για το ίδιο προϊόν σε όλες αυτές τις ζώνες δεν σημαίνει ότι οι ζώνες αυτές αποτελούν τμήματα ενιαίου εδάφους, διότι η ζήτηση αυτή είναι ασήμαντη [απόφαση 92/553/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 22ας Ιουλίου 1992, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 4064/89 του Συμβουλίου (υπόθεση IV/M.190 — *Nestlé/Perrier*) ΕΕ L 356, σ. 1], δεδομένου ότι τα στοιχήματα που συνομολογούνται τηλεφωνικώς ή σε γειτονικές χώρες αντιπροσωπεύουν ασήμαντο τμήμα της συνολικής ζήτησης.
- 98 Οι στενές σχέσεις μεταξύ όσων στοιχηματίζουν και όσων δέχονται τα στοιχήματα, που οφείλονται στη σχετική έλλειψη κινητικότητας των στοιχηματιζόντων, έχουν ως συνέπεια ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των πρακτορείων ιπποδρομιών είναι περιορισμένος και εκδηλώνεται μόνο σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, με αποτέλεσμα η παρεπόμενη αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως να περιορίζεται επίσης μόνο στο εθνικό έδαφος. Η τεχνική δυνατότητα μετάδοσης της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στο Βέλγιο ή σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση αυτή την κατά κράτη διαίρεση της οικείας αγοράς, διότι η έκτασή της είναι συνάρτηση μόνον των συνθηκών ανταγωνισμού, που καθορίζονται από τη διάθροιση της ζήτησεως, και των διαφορών μεταξύ των κανονιστικών πλαισίων

των κρατών μελών. Ως προς το τελευταίο αυτό σημείο, η βελγική νομοθεσία εγκαθίδρυσε ένα κανονιστικό πλαίσιο που δημιούργησε συνθήκες ανταγωνισμού διαφορετικές από αυτές που ισχύουν στα άλλα κράτη μέλη, όπως αποδεικνύει το γεγονός ότι, πριν την τροποποίηση της νομοθεσίας σχετικά με τις ώρες λειτουργίας των πρακτορείων ιπποδρομιών, η τεχνική δυνατότητα μετάδοσης της βρετανικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως δεν είχε καμία επιρροή στο ενδιαφέρον των βελγικών πρακτορείων για τη μετάδοσή της.

99 Η Επιτροπή εξηγεί ότι τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τη ζήτηση στη γερμανική αγορά προέρχονται από τη γερμανική καταγγελία της προσφεύγουσας (σημεία 2.5.2, στοιχεία γ' και δ', του παραρτήματος 8 της προσφυγής). Οι διαφορές μεταξύ των στοιχείων αυτών και των στοιχείων που επικαλείται τώρα η προσφεύγουσα οφείλονται προφανώς στο γεγονός ότι τα στοιχεία που έλαβε η προσφεύγουσα από τους Γερμανούς bookmakers αφορούν μόνον τα στοιχήματα που δέχονται οι ίδιοι, τα οποία αντιπροσωπεύουν το 20 % όλων των στοιχημάτων, ενώ το υπόλοιπο 80 % των στοιχημάτων συνομολογείται στις γερμανικές εταιρίες ιπποδρομιών επί των ιπποδρομιών που αυτές διοργανώνουν.

100 Όσον αφορά τα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τη ζήτηση στη βελγική αγορά, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι πληροφορίες της προσφεύγουσας όσον αφορά τα στοιχήματα που συνομολογούνται επί των γαλλικών και των βρετανικών ιπποδρομιών στα πρακτορεία ιπποδρομιών, οι οποίες εκτίθενται για πρώτη φορά στην προσφυγή, δεν θέτουν υπό αμφισβήτηση τη γενική εικόνα της βελγικής αγοράς, όπως αυτή περιγράφεται στην επιστολή που απεστάλη βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 και στην προσβαλλόμενη απόφαση.

101 Οι παρεμβαίνοντες υπογραμμίζουν ότι ο αριθμός των συνομολογουμένων στοιχημάτων τηλεφωνικά ή μέσω της υπηρεσίας minitel μεταξύ Βελγίου και Γαλλίας είναι ασήμαντος και ότι σήμερα μόνον είκοσι δύο πρόσωπα που κατοικούν στον Βέλγιο διατηρούν είτε λογαριασμό με τηλεφωνική σύνδεση με τον PMU, είτε λογαριασμό με σύνδεση μέσω minitel. Προσθέτουν ότι, το 1993, τα ποσά των στοιχημάτων που συνομολογήθηκαν στο σύνολο των λογαριασμών αυτών ανήλθαν σε 33 576 γαλλικά φράγκα, δηλαδή στο 0,0001 % του ύψους των ποσών που συνελέγησαν κατά το ίδιο έτος στη Γαλλία από τον PMU. Τέλος, το ύψος των ποσών των στοιχημάτων που συνομολόγησαν οι είκοσι δύο κάτοικοι Βελγίου που είχαν λογαριασμό στον PMU αντιπροσώπευε μόνον το 0,0013 % του συνόλου των ποσών των στοιχημάτων στο Βέλγιο επί των ιπποδρομιών που έλαβαν χώρα στο Βέλγιο και στην αλλοδαπή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 102 Σύμφωνα με την οικονομία του άρθρου 86 της Συνθήκης, ο ορισμός της γεωγραφικής αγοράς εξαρτάται, όπως και ο ορισμός της αγοράς των προϊόντων, από οικονομικές εκτιμήσεις. Η γεωγραφική αγορά μπορεί να οριστεί ως το έδαφος επί του οποίου οι αντικειμενικές συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ όλων των οικείων επιχειρηματιών είναι παρεμφερείς ή επαρκώς ομοιογενείς (προπαρατεθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου United Brands κατά Επιτροπής, σκέψη 44, Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 26, και απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1988, 247/86, Alsatel, Συλλογή 1988, σ. 5987, σκέψη 15· προπαρατεθείσα απόφαση Tetra Pak κατά Επιτροπής, σκέψη 91).
- 103 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, στην προκειμένη περίπτωση, οι συνθήκες του ανταγωνισμού που υφίσταται στην αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως πρέπει να εξεταστούν στο επίπεδο των πρακτορείων ιπποδρομιών. Από τα πρακτορεία αυτά προέρχεται, στην πραγματικότητα, η ζήτηση της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, ενόψει της αναμεταδόσεως της καλύψεως αυτής στους καταναλωτές, δηλαδή στους στοιχηματίζοντες, με αποτέλεσμα οι συνθήκες λειτουργίας της παρεπόμενης αγοράς της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως να καθορίζονται από τις συνθήκες λειτουργίας της κύριας αγοράς των στοιχημάτων.
- 104 Πράγματι, αντίθετα απ' ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως δεν αποτελεί αυτοτελή αγορά, αλλά παρεπόμενη αγορά, που δημιουργήθηκε ως συνέπεια της κύριας αγοράς των στοιχημάτων και της οποίας η λειτουργία έχει την τάση να επηρεάζει και να κατευθύνει την επιλογή των στοιχηματίζόντων προς τα στοιχήματα που συνομολογούνται επί των μεταδιδόμενων ιπποδρομιών, ενώ οι στοιχηματίζοντες αποτελούν τους τελικούς καταναλωτές τόσο στην κύρια αγορά των στοιχημάτων όσο και στην παρεπόμενη αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως.
- 105 Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι η Επιτροπή στήριξε την εκτίμησή της σε σύγκριση της αγοράς των στοιχημάτων με την αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως. Στην πραγματικότητα, είναι η ίδια η προσφεύγουσα εκείνη η οποία, για να στηρίξει την επιχειρηματολογία της σύμφωνα με την οποία η τηλεοπτική μετάδοση επηρεάζει την

επιλογή των στοιχηματιζόντων, αναφέρθηκε στη διάρθρωση της ζήτησεως στην αγορά των στοιχημάτων και, ειδικότερα, στη διάρθρωση της ζήτησεως που αφορά τα στοιχήματα που δέχονται τα πρακτορεία και στη μεταβλητότητα της ζήτησεως αυτής αναλόγως του αν μεταδίδεται ή όχι η ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη των ιπποδρομιών (βλ. πιο πάνω σκέψεις 93 και 94).

106

Οι συνθήκες της λειτουργίας της κυρίας αγοράς των στοιχημάτων χαρακτηρίζονται από δεσμούς στενής γεωγραφικής γειννιάσεως μεταξύ των στοιχηματιζόντων και των πρακτορείων ιπποδρομιών στο μέτρο που η κινητικότητα των στοιχηματιζόντων είναι οπωσδήποτε περιορισμένη και περιθωριακή, όπως αποδεικνύουν τα στοιχεία που προσκόμισαν οι παρεμβαίνοντες και δεν αμφισβήτησε η προσφεύγουσα, όσον αφορά τη διασυνοριακή αγορά συνομολογήσεως στοιχημάτων μεταξύ του Βελγίου και της Γαλλίας (βλ. πιο πάνω σκέψη 101). Η απαραίτητη όμως γεωγραφική γειννίαση των πρακτορείων ιπποδρομιών και των στοιχηματιζόντων έχει ως αποτέλεσμα ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων πρακτορείων ιπποδρομιών αναπτύσσεται, κατά κύριο λόγο, εντός γεωγραφικών ζωνών, η έκταση των οποίων, σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί, στο σύνολό της, να υπερβαίνει το πλαίσιο της εθνικής επικράτειας.

107

Δεδομένου ότι το γεωγραφικό πλαίσιο της κύριας αγοράς των στοιχημάτων παραμένει εθνικό, το ίδιο πρέπει να ισχύει και για το γεωγραφικό πλαίσιο της παρεπόμενης αγοράς της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως. Πρέπει, κατά συνέπεια, να απορριφθούν ως αλυσιτελή τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας, σύμφωνα με τα οποία τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τη διάρθρωση της ζήτησεως στο Βέλγιο και στη Γερμανία είναι ανακριβή και μη κρίσιμα. Ακόμη και αν υποθεθεί ότι τα αριθμητικά στοιχεία που παραθέτει σχετικά η Επιτροπή δεν αντικατοπτρίζουν ορθά τη διάρθρωση της ζήτησεως στις δύο αυτές χώρες, πράγμα που δεν συμβαίνει, όπως επιβεβαιώνεται από λεπτομερή ανάλυση του συνόλου των αριθμητικών στοιχείων που επικαλέστηκαν οι διάδικοι με τα γραπτά υπομνήματά τους και τις απαντήσεις τους στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, η διαπίστωση αυτή, εν πάση περιπτώσει, δεν αρκεί για να θέσει υπό αμφισβήτηση τον εθνικό χαρακτήρα της αγοράς, ενόψει των προηγουμένων παρατηρήσεων (βλ. σκέψεις 103 έως 106).

108

Απ' όλα τα προηγούμενα προκύπτει ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας που στηρίζονται σε εσφαλμένο καθορισμό της οικείας γεωγραφικής αγοράς είναι απορριπτέα.

Τρίτο σκέλος: επί της δεσπόζουσας θέσεως

- 109 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση έπρεπε να θεωρηθεί ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών έχουν συλλογική δεσπόζουσα θέση στη βελγική αγορά της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως.
- 110 Εντούτοις, πρέπει να επισημανθεί ότι, ακόμη και αν έπρεπε να θεωρηθεί ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών κατέχουν συλλογική δεσπόζουσα θέση, η διαπίστωση αυτή δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως παρά μόνον αν η άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να παραχωρήσουν στην προσφεύγουσα άδεια μεταδόσεων πληρούσε πράγματι τις προϋποθέσεις της καταχρηστικής συμπεριφοράς κατά το άρθρο 86 της Συνθήκης.
- 111 Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί κατ' ευθείαν το τέταρτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως της προσφεύγουσας, που στηρίζεται στον καταχρηστικό χαρακτήρα της επίδικης αρνήσεως.

Τέταρτο σκέλος: επί της προβαλλομένης καταχρήσεως

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 112 Η προσφεύγουσα, με αφετηρία την άποψη ότι η γεωγραφική αγορά έχει κοινοτικές και όχι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, εθνικές διαστάσεις, υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη κατάχρηση απορρέει από το γεγονός ότι η άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να της παραχωρήσουν άδεια μεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως δημιουργεί δυσμενή διάκριση σε βάρος της και οδηγεί σε στεγανοποίηση της αγοράς, στο μέτρο που οι εταιρίες ιπποδρομιών χορήγησαν άδεια μεταδόσεως σε άλλους ενδιαφερομένους, και συγκεκριμένα στον PMU, στην PMI, στην DSV και στα πρακτορεία στοιχημάτων στη Γαλλία και στη Γερμανία. Η άρνηση αυτή είναι εξάλλου αυθαίρετη, διότι η προσφεύγουσα ήταν διατεθειμένη να καταβάλλει

στις εταιρίες ιπποδρομιών το κατάλληλο αντίτιμο για να λάβει άδεια μεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως. Σκοπός της αρνήσεως αυτής ήταν, στην πραγματικότητα, να περιορίσει την ανάπτυξη του ομίλου Ladbroke στον τομέα των στοιχημάτων επί των ιπποδρομιών.

113 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, ακόμη και στην περίπτωση που η γεωγραφική αγορά ήταν το Βέλγιο, η άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να της χορηγήσουν άδεια μεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως θα ήταν, αφ' εαυτής, αυθαίρετη και αντικειμενικά μη δικαιολογημένη, δεδομένου ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών χορήγησαν τέτοιες άδειες σε τρίτους σε γειτονικά εδάφη της κοινής αγοράς. Ο αυθαίρετος χαρακτήρας της επίδικης αρνήσεως αποδεικνύεται επίσης, αφενός, από το γεγονός ότι δεν υπάρχουν εμπόδια τεχνικής φύσεως για τη χορήγηση τέτοιων αδειών στο Βέλγιο και, αφετέρου, από το γεγονός ότι η προσφεύγουσα είναι, πιθανός τουλάχιστον, ανταγωνιστής των εταιριών ιπποδρομιών, του PMU και του βελγικού PMU, στενού «συμμάχου» του PMU. Η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί συναφώς τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 18ης Μαρτίου 1980, 62/79, Coditel (Συλλογή τόμος 1980/I, σ. 477, στο εξής: απόφαση Coditel I), και της 6ης Οκτωβρίου 1982, 262/81, Coditel (Συλλογή 1982, σ. 3381, στο εξής: Coditel II), και να στηρίξει τον ισχυρισμό της σύμφωνα με τον οποίο οι κανόνες της Συνθήκης δεν αποτελούν, κατ' αρχήν, εμπόδιο για τα γεωγραφικά όρια που συμφωνούνται με σύμβαση για την παροχή αδειάς, διότι οι αποφάσεις αυτές δεν αφορούν την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, αλλά την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων.

114 Οι εταιρίες ιπποδρομιών, χορηγώντας άδειες εκμεταλλεύσεως σε επιχειρήσεις στη Γαλλία και στη Γερμανία, εξάντλησαν το αποκλειστικό τους δικαίωμα επί της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, οπότε τα διαβήματα της προσφεύγουσας για να επιτύχει τη λήψη αδειάς της αναμεταδόσεως της καλύψεως αυτής δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως προσπάθεια για τη λήψη αποκλειστικής αδειάς εκμεταλλεύσεως, αλλά μάλλον ως προσπάθεια για να τεθεί τέρμα σε μια πολιτική παροχής αδειών που είναι αυθαίρετη και δημιουργεί διακρίσεις.

115 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η επίκληση των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1988, 238/87, Volvo (Συλλογή 1988, σ. 6211), και του Πρωτοδικείου στην υπόθεση Magill δεν μπορεί να εμποδίσει τον χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς που προσάπτεται στις εταιρίες ιπποδρομιών ως καταχρηστικής. Πράγματι, από τις αποφάσεις αυτές προκύπτει ότι η άρνηση επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση να χορηγήσει άδεια εκμεταλλεύσεως

δυνάμει των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας της δεν εξαιρείται της απαγορεύσεως του άρθρου 86 της Συνθήκης όταν είναι καταχρηστική. Έτσι, η άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η καταγγελλείσα συμπεριφορά των εταιριών ιπποδρομιών δεν εμπίπτει στον κατάλογο των παραδειγμάτων καταχρηστικής ασκήσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που αναφέρουν το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο στις αποφάσεις τους Volvo και Magill είναι εσφαλμένη, διότι ο εν λόγω κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός. Αντίθετα, από την απόφαση Magill προκύπτει ότι το γεγονός και μόνον ότι μια συγκεκριμένη συμπεριφορά δεν ανταποκρίνεται ακριβώς στα παραδείγματα καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως που παρατίθενται στην απόφαση Volvo δεν εμποδίζει τυχόν εφαρμογή του άρθρου 86 σε άλλες περιπτώσεις.

- 116 Ομοίως, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή κακώς προβαίνει, στην προσβαλλόμενη απόφαση, σε διάκριση μεταξύ της αποφάσεως της Επιτροπής London european κατά Sabena και των προπαρατεθεισών αποφάσεων του Δικαστηρίου ICI και Commercial Solvents κατά Επιτροπής και CBEM, αφενός, και της παρούσας υποθέσεως, αφετέρου, επικαλούμενη το γεγονός ότι, αντίθετα απ' ό,τι συνέβαινε στις τρεις αυτές υποθέσεις, οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν είναι, στην προκειμένη περίπτωση, παρούσες στην οικεία αγορά. Ισχυρίζεται ότι, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα στην προσβαλλόμενη απόφαση, οι εταιρίες ιπποδρομιών είναι παρούσες στο Βέλγιο μέσω του PMU και της βελγικής θυγατρικής του, της PMB, και πρότειναν μάλιστα, μέσω του PMU και της PMI, σε βελγικά πρακτορεία να τους παράσχουν τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη.
- 117 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, η άσκηση του δικαιώματος του δημιουργού είναι καταχρηστική μόνον αν με τις συνθήκες και τον τρόπο ασκήσεως του δικαιώματος αυτού επιδιώκεται σκοπός προφανώς αντίθετος προς τους σκοπούς του άρθρου 86, όπως συνέβαινε στην υπόθεση Magill, στην οποία η άρνηση χορηγήσεως αδειας εμπόδιζε την είσοδο ενός νέου προϊόντος στην αγορά. Οι προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούνται στην προκειμένη περίπτωση, στο μέτρο που η προσφεύγουσα ασκεί δραστηριότητα και μάλιστα κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά συννομολογήσεως στοιχημάτων, στην οποία προτείνεται η ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη στους στοιχηματίζοντες, ενώ οι δικαιούχοι του εν λόγω δικαιώματος δημιουργού, δηλαδή οι εταιρίες ιπποδρομιών, δεν είναι, αυτή τη στιγμή, παρόντες στην αγορά αυτή. Εξάλλου, αντίθετα απ' ό,τι συνέβαινε στην υπόθεση Magill, η άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να χορηγήσουν στη Ladbroke άδεια για τη μετάδοση

της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως δεν θα είχε ως αποτέλεσμα να στερθεί από τους στοιχηματίζοντες μια υπηρεσία, δηλαδή την ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, ουσιωδώς διαφορετική από την υπάρχουσα υπηρεσία, δηλαδή τη συνομολόγηση στοιχημάτων.

118 Κατά την άποψη της Επιτροπής, η άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να χορηγήσουν άδειες εκμεταλλεύσεως στην προσφεύγουσα δικαιολογείται για λόγους εμπορικούς. Στο μέτρο που οι άδειες μεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως αποτελούν διαφημιστική υποστήριξη των στοιχημάτων που διοργανώνει ο PMU στη Γαλλία και στην Ελβετία, είναι φυσικό οι εταιρίες ιπποδρομιών να αρνούνται να χορηγήσουν τις άδειες αυτές σε ανταγωνιστές που ασκούν δραστηριότητα στις ίδιες αγορές με τον κοινό εμπορικό τους αντιπρόσωπο, τον PMU. Αντίθετα, όπου ο PMU δεν ασκεί καμία δραστηριότητα, οι εταιρίες ιπποδρομιών είναι ελεύθερες να χορηγούν άδειες σε τρίτους, υπό την προϋπόθεση ότι η χορήγηση των αδειών αυτών δεν δημιουργεί διακρίσεις, πράγμα που δεν μπορεί να συμβάλει στην περίπτωση της βελγικής αγοράς, στην οποία, αντίθετα απ' ό,τι στη γερμανική αγορά, οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν έχουν, μέχρι σήμερα, χορηγήσει καμία άδεια. Η Επιτροπή αμφισβητεί τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας σύμφωνα με τον οποίο, αφενός, οι εταιρίες ιπποδρομιών είναι παρούσες στο Βέλγιο μέσω του PMU και της θυγατρικής του, της PMB, και, αφετέρου, μέσω των PMU/PMI, προτάθηκε σε πρακτορεία ιπποδρομιών στο Βέλγιο η παροχή της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως που οι εταιρίες αυτές προσφέρουν. Όπως αναφέρεται στην επιστολή που απεστάλη βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, η PMB δεν άσκησε ποτέ δραστηριότητα στο Βέλγιο και η κατάσταση μιας επιχειρήσεως που σκοπεύει να εισχωρήσει σε μια αγορά, είτε άμεσα είτε έμμεσα, μέσω αδειάς εκμεταλλεύσεως, δεν μπορεί να συγκριθεί με την κατάσταση εταιρίας που είναι ήδη παρούσα στην αγορά αυτή.

119 Όσον αφορά τη δημιουργία στεγανών στην κοινή αγορά, που προβάλλει η προσφεύγουσα και η οποία αποτελεί συνέπεια του γεγονότος ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών χορήγησαν άδειες εκμεταλλεύσεως εντός της Γαλλίας και της Γερμανίας, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία (αποφάσεις Coditel I και Coditel II), οι κανόνες της Συνθήκης δεν αποτελούν κατ' αρχήν εμπόδιο για τα γεωγραφικά όρια που συμφωνούνται σε σύμβαση παραχωρήσεως δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Το γεγονός και μόνον ότι τα όρια αυτά συμπίπτουν στην προκειμένη περίπτωση με τα εθνικά σύνορα δεν επιβάλλει διαφορετική λύση, δεδομένου ότι η εκμετάλλευση των δικαιωμάτων αυτών γίνεται σε εθνική βάση λόγω των δεσμών με την κύρια αγορά των στοιχημάτων. Υπό το πρίσμα της προαναφερθείσας αποφάσεως Volvo, η άποψη που υιοθέτησε το Δικαστήριο στις αποφάσεις Coditel I και

Coditel II εφαρμόζεται και στο πλαίσιο του άρθρου 86 της Συνθήκης. Οι αποφάσεις αυτές απέρριψαν ρητά την άποψη σύμφωνα με την οποία η χορήγηση άδειας για συγκεκριμένη περιοχή έχει ως συνέπεια ότι εξαντλείται το δικαίωμα επιφυλάξεως της αποκλειστικότητας για άλλες περιοχές και απαγορεύει σε μια επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση να αρνηθεί τη χορήγηση άδειας όταν έχει ήδη χορηγήσει άδειες σε άλλα κράτη μέλη.

- 120 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, σε περίπτωση που το Πρωτοδικείο δεχθεί ότι η οικεία γεωγραφική αγορά εκτείνεται σε ολόκληρη την Κοινότητα, η άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να χορηγήσουν άδεια στην προσφεύγουσα θα ήταν καταχρηστική μόνον αν είχε πράγματι αποδειχθεί ότι ορισμένα πρακτορεία ιπποδρομιών, επειδή δεν διαθέτουν ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με άλλα πρακτορεία. Η Ladbroke όμως δεν απέδειξε κάτι τέτοιο ούτε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας ούτε ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- 121 Οι παρεμβαίνοντες υποστηρίζουν ότι, σύμφωνα με την απόφαση Magill του Πρωτοδικείου, η άρνηση του δικαιούχου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας να παραχωρήσει άδεια εκμεταλλεύσεως μπορεί να χαρακτηριστεί ως κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως μόνον αν i) η άρνηση παραχωρήσεως άδειας εμποδίζει την εμφάνιση ενός νέου προϊόντος πολύ περισσότερο πρόσφορου για τους καταναλωτές, το οποίο αποτελεί παρεπόμενη αγορά, ii) ο δικαιούχος του εν λόγω δικαιώματος είναι παρών τόσο στην κύρια αγορά όσο και στην παρεπόμενη αγορά και iii) ο δικαιούχος του εν λόγω δικαιώματος εμποδίζει, με την άρνηση παραχωρήσεως άδειας, την είσοδο των ανταγωνιστών στην αγορά για να διατηρήσει το μονοπώλιό του. Στην παρούσα υπόθεση δεν πληρούνται καμία από τις προϋποθέσεις αυτές, στο μέτρο που, αφενός, η ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη δεν αποτελεί για τους στοιχηματίζοντες νέο προϊόν ικανό να επηρεάσει την επιλογή των στοιχημάτων τους και, αφετέρου, ούτε οι εταιρίες ιπποδρομιών ούτε ο PMU ή η PMI είναι παρόντες στη βελγική αγορά συνομολογήσεως στοιχημάτων (κύρια αγορά) και στην αγορά εκμεταλλεύσεως των δικών τους δικαιωμάτων δημιουργού (παρεπόμενη αγορά) και, τέλος, η επίδικη άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών δεν εμποδίζει την είσοδο της προσφεύγουσας στην αγορά της συνομολογήσεως στοιχημάτων.
- 122 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας σύμφωνα με τον οποίο οι εταιρίες ιπποδρομιών είναι ήδη παρούσες στο Βέλγιο μέσω της PMB, οι παρεμβαίνοντες απαντούν ότι, τον Φεβρουάριο του 1981, η PMI ίδρυσε πράγματι μια εταιρία βελγικού δικαίου, με την επωνυμία PMB, για να εκμεταλλευτεί τις προοπτικές νομοθετικής μεταβολής που θα καθιστούσε δυνατή την

εκμετάλλευση στο Βέλγιο στοιχημάτων επί των αλλοδαπών ιπποδρομιών, αλλά ότι η PMB δεν ανέπτυξε στην πραγματικότητα ποτέ δραστηριότητα στο Βέλγιο διότι δεν έλαβε χώρα αυτή η νομοθετική μεταβολή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 123 Η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας, σύμφωνα με την οποία οι εταιρίες ιπποδρομιών εκμεταλλεύτηκαν καταχρηστικά τη συλλογική δεσπόζουσα θέση τους, στηρίζεται σε έναν ορισμό της γεωγραφικής αγοράς σύμφωνα με τον οποίο η αγορά αυτή περιλαμβάνει τουλάχιστον το Βέλγιο, τη Γαλλία και τη Γερμανία. Όμως, για τους λόγους που ήδη εξετέθησαν προηγουμένως (βλ. σκέψεις 103 έως 106), η οικεία αγορά, δηλαδή η βελγική αγορά ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως, είναι εθνική.
- 124 Ως προς το ζήτημα αυτό, είναι βέβαιο ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν έχουν, μέχρι στιγμής, χορηγήσει καμία άδεια για την επικράτεια του Βελγίου. Κατά συνέπεια, η άρνησή τους να χορηγήσουν άδεια στη Ladbroke δεν συνιστά δυσμενή διάκριση μεταξύ των επιχειρηματιών στη βελγική αγορά. Το γεγονός και μόνον ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών πρότειναν, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, σε βελγικά πρακτορεία να τους παράσχουν τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη δεν είναι αρκετό, κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, για να θεωρηθεί ότι οι εταιρίες αυτές εκμεταλλεύτηκαν ήδη κατά τρόπο που δημιουργεί δυσμενείς διακρίσεις στο Βέλγιο τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τους επί των ιπποδρομιών που διοργανώνουν. Τέλος, δεν μπορεί επίσης να θεωρηθεί ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών είναι παρούσες στη βελγική αγορά μέσω της θυγατρικής τους PMB, ενώ η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι η τελευταία αυτή εταιρία, καιτοι πράγματι ιδρύθηκε σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο από την PMI, δεν άσκησε ποτέ εμπορική δραστηριότητα στο Βέλγιο (βλ. πιο πάνω σκέψη 22).
- 125 Εξάλλου, στο μέτρο που η γεωγραφική αγορά διαιρείται σε χωριστές εθνικές αγορές, βάσει της διαρθρώσεως της, που καθορίζεται από κριτήρια που αφορούν τους όρους του ανταγωνισμού και, ιδίως, τη διάρθρωση της ζήτησης στην αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών γενικά, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι η δημιουργία στεγανών εντός της κοινής αγοράς που επικαλείται είναι αποτέλεσμα της πολιτικής παραχωρήσεως αδειών που ακολουθούν οι εταιρίες ιπποδρομιών.

- 126 Όσον αφορά, τέλος, τον προβαλλόμενο αυθαίρετο χαρακτήρα της αρνήσεως των εταιριών ιπποδρομιών να παράσχουν στην προσφεύγουσα τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, εφόσον οι αγορές έχουν εθνικές διαστάσεις, ο αυθαίρετος ή μη χαρακτήρας της αρνήσεως των εταιριών ιπποδρομιών να προβούν σε εκμετάλλευση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας τους στο Βέλγιο δεν μπορεί να εκτιμηθεί με γνώμονα την πολιτική που ακολουθούν οι εταιρίες ιπποδρομιών σε άλλες, διακρινόμενες γεωγραφικά, αγορές. Το γεγονός ότι η προσφεύγουσα είναι διατεθειμένη, όπως ισχυρίζεται, να καταβάλει εύλογο τίμημα για την άδεια μεταδόσεως των γαλλικών ιπποδρομιών δεν αρκεί για να αποδείξει την υπαρκτή καταχρήσεως, δεδομένου ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν της επιφυλάσσουν δυσμενή μεταχείριση στην οικεία γεωγραφική αγορά.
- 127 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η οικεία γεωγραφική αγορά είναι το Βέλγιο, η άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να της παραχωρήσουν άδεια μεταδόσεως είναι αυθαίρετη λόγω του ότι οι εταιρίες αυτές χορήγησαν άδειες σε επιχειρηματίες εγκατεστημένους σε γειτονικές χώρες.
- 128 Εντούτοις, πρέπει να επισημανθεί ότι, αν η άρνηση παραχωρήσεως στην προσφεύγουσα της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής κάλυψης στο Βέλγιο δεν είναι καταχρηστική, στο μέτρο που, όπως μόλις διαπιστώθηκε, δεν συνιστά δυσμενή διάκριση μεταξύ των επιχειρηματιών στη βελγική αγορά, η άρνηση αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί καταχρηστική ούτε για τον λόγο και μόνον ότιπρακτορεία που ασκούν δραστηριότητα στη γερμανική αγορά διαθέτουν τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη. Πράγματι, δεν υφίσταται ανταγωνισμός μεταξύ των πρακτορειών ιπποδρομιών που ασκούν δραστηριότητα στο Βέλγιο και εκείνων που ασκούν δραστηριότητα στη Γερμανία.
- 129 Πρέπει να προστεθεί ότι ούτε η έλλειψη τεχνικών εμποδίων για τη μετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής κάλυψης στο Βέλγιο, ούτε το γεγονός ότι η προσφεύγουσα μπορεί να θεωρηθεί, γενικά, ως πιθανός ανταγωνιστής των εταιριών ιπποδρομιών αρκούν για να θεωρηθεί η επιδικη άρνηση παροχής ως κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, δεδομένου ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών, αφενός, δεν είναι παρούσες στη χωριστή γεωγραφική αγορά στην οποία αναπτύσσει δραστηριότητα η προσφεύγουσα και, αφετέρου, δεν έχουν χορηγήσει άδεια σε άλλους επιχειρηματίες στην αγορά αυτή.

130 Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί λυσιτελέως την απόφαση Magill του Πρωτοδικείου για να αποδείξει την ύπαρξη της προβαλλομένης καταχρήσεως, διότι η νομολογία αυτή δεν είναι κρίσιμη εν προκειμένω. Αντίθετα απ' ό,τι συνέβαινε στην υπόθεση Magill, στην οποία η άρνηση χορηγήσεως αδείας εμπόδιζε την είσοδο του προσφεύγοντα στην αγορά των γενικών τηλεοπτικών οδηγών, στην προκειμένη περίπτωση, η προσφεύγουσα όχι μόνον είναι παρούσα, αλλά κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο της κύριας αγοράς της συννομολογήσεως στοιχημάτων, στην οποία το οικείο προϊόν, δηλαδή η ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, προτείνεται στους καταναλωτές, ενώ οι εταιρίες ιπποδρομιών, δικαιούχοι των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι απύσες από την αγορά αυτή. Επομένως, εφόσον οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν εκμεταλλεύονται άμεσα ή έμμεσα τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τους στη βελγική αγορά, η επίδικη άρνηση των εν λόγω εταιριών δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι επιφέρει οποιονδήποτε περιορισμό του ανταγωνισμού στη βελγική αγορά.

131 Έστω και αν υποτεθεί ότι η παρουσία των εταιριών ιπποδρομιών στη βελγική αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής κάλυψης δεν αποτελεί, εν προκειμένω, καθοριστικό στοιχείο για την εφαρμογή του άρθρου 86, η διάταξη αυτή της Συνθήκης δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση. Πράγματι, η άρνηση που αντιμετώπισε η προσφεύγουσα θα μπορούσε να εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 86 μόνον αν αφορούσε προϊόν ή υπηρεσία που εμφανίζεται είτε ως ουσιώδες στοιχείο για την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας, υπό την έννοια ότι δεν υπάρχει πραγματικό ή εν δυνάμει υποκατάστατο, είτε ως νέο προϊόν, η εμφάνιση του οποίου εμποδίζεται παρά την πιθανή ειδική διαρκή και τακτική ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών (βλ., σχετικά, την απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ITP κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-743, σκέψεις 52, 53 και 54).

132 Στην προκειμένη περίπτωση, όπως εξάλλου υπογράμμισαν η Επιτροπή και οι παρεμβαίνοντες, η τηλεοπτική μετάδοση των ιπποδρομιών, μολοντί αποτελεί πρόσθετη και μάλιστα πρόσφορη υπηρεσία, προσφερόμενη στους στοιχηματίζοντες, δεν είναι αφ' εαυτής απαραίτητη για την άσκηση της κύριας δραστηριότητας των bookmakers, δηλαδή της συννομολογήσεως στοιχημάτων, όπως αποδεικνύει το γεγονός ότι η προσφεύγουσα είναι παρούσα στη βελγική αγορά συννομολογήσεως στοιχημάτων και κατέχει σημαντική θέση στον τομέα των στοιχημάτων επί των γαλλικών ιπποδρομιών. Η μετάδοση δεν είναι εξάλλου απαραίτητη, στο μέτρο που πραγματοποιείται μετά τη συννομολόγηση των στοιχημάτων, οπότε η έλλειψή της δεν θίγει αυτή καθαυτή την επιλογή των στοιχηματίζοντων και, επομένως, δεν μπορεί να εμποδίσει την άσκηση των εμπορικών δραστηριοτήτων των bookmakers.

133 Για τους ίδιους λόγους, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί ούτε την απόφαση της Επιτροπής London european κατά Sabena και τις προπαρατεθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου ICI και Commercial Solvents κατά Επιτροπής και CBEM. Πράγματι, στην απόφαση London european κατά Sabena, η επίμαχη συμπεριφορά αποκλεισμού αφορούσε μια αγορά, στην οποία ήταν παρούσες τόσο η Sabena όσο και η ανταγωνίστριά της London european, ενώ στην παρούσα υπόθεση οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν είναι παρούσες στη βελγική αγορά. Το ίδιο ισχύει για τις δύο αποφάσεις του Δικαστηρίου, των οποίων έγινε επίκληση. Στην υπόθεση ICI και Commercial Solvents κατά Επιτροπής η κατάχρηση συνίστατο στην άρνηση εταιρίας που κατείχε δεσπόζουσα θέση στην αγορά των πρώτων υλών να παράσχει τις ύλες αυτές σε πελάτη που παρήγε παράγωγα προϊόντα, με τον σκοπό να κρατήσει τις πρώτες αυτές ύλες για τη δική της παραγωγή προϊόντων· η εταιρία που κατείχε δεσπόζουσα θέση ήταν, επομένως, όπως και οι πελάτες της παρούσα στην παρεπόμενη αγορά, δηλαδή στην αγορά των παραγώγων προϊόντων. Αντίθετα, στην υπό κρίση υπόθεση, οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν είναι παρούσες στη βελγική αγορά της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως. Στην απόφαση CBEM, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως το γεγονός ότι μια επιχείρηση κρατά για την ίδια ή για επιχείρηση ανήκουσα στον αυτό όμιλο, χωρίς να υπάρχει αντικειμενική ανάγκη, μια βοηθητική δραστηριότητα, την οποία θα μπορούσε να ασκήσει τρίτη επιχείρηση σε παραπλήσια αλλά διαφορετική αγορά. Στην παρούσα όμως υπόθεση οι εταιρίες ιπποδρομιών δεν κράτησαν για τον εαυτό τους την αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως στο Βέλγιο, ούτε επέτρεψαν την πρόσβαση στην αγορά αυτή σε τρίτη επιχείρηση ή σε επιχείρηση ανήκουσα στις ίδιες.

134 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθεί ο λόγος ακυρώσεως της προσφεύγουσας που στηρίζεται στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως εκ μέρους των εταιριών ιπποδρομιών.

3. Επί της εσφαλμένης εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

135 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τόσο η έμμεση άρνηση της DSV, όσο και η άμεση άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να της χορηγήσουν άδεια μεταδόσεως των γαλλικών ιπποδρομιών στο Βέλγιο εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

- 136 Η έμμεση άρνηση της DSV να της χορηγήσει τέτοια άδεια απορρέει από την απαγόρευση αναμεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως εκτός του παραχωρηθέντος εδάφους, που επέβαλαν οι εταιρίες ιπποδρομιών στην DSV. Ισοδυναμεί επομένως με απαγόρευση εξαγωγής και οδηγεί σε στεγανοποίηση των εθνικών αγορών, κατά παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, δεδομένου ότι η απαγόρευση αυτή αποτελεί το μέσο συμφωνίας που έχει ως αντικείμενο και ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ, αφενός, του PMU, της PMI και των «συμμάχων» τους και, αφετέρου, του ομίλου Ladbroke.
- 137 Κατά την προσφεύγουσα, η αντίθετη συλλογιστική που ακολουθεί επί του ζητήματος αυτού η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση αποκλίνει από την προηγούμενη συναφή πρακτική της, σύμφωνα με την οποία η προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού δεν μπορεί να δικαιολογήσει συμβατικές απαγορεύσεις εξαγωγής (υπόθεση Sierma, *Ενδέκατη έκθεση για την πολιτική ανταγωνισμού*, 1982, σημείο 98). Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι στην απόφαση Coditel I, το Δικαστήριο δεν απέκλεισε τη δυνατότητα να αποδειχθεί ο τρόπος ασκήσεως των δικαιωμάτων του δημιουργού ασυμβίβαστος προς τις διατάξεις του άρθρου 85, εφόσον αποτελεί μέσο για συμφωνία ικανή να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.
- 138 Στο σημείο αυτό, η προσβαλλόμενη απόφαση πάσχει, κατά την προσφεύγουσα, λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας, στο μέτρο που η Επιτροπή δεν εξέτασε αν η απαγόρευση αναμεταδόσεως της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως εκτός του παραχωρηθέντος εδάφους που επιβλήθηκε στην DSV αποτελούσε συνέπεια νόμιμης ασκήσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας εκ μέρους των εταιριών ιπποδρομιών ή αν, αντίθετα, ήταν αποτέλεσμα συμφωνίας που είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, όπως υποστηριζόταν στην καταγγελία.
- 139 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η άμεση άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών, που κοινοποιήθηκε από τον PMU με επιστολή της 8ης Αυγούστου 1990, αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών και/ή αποφάσεως ενώσεως επιχειρήσεων και/ή εναρμονισμένης πρακτικής αντιθέτων προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Μια τέτοια άρνηση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «φυσική συνέπεια» του ότι ούτε ο PMU ούτε οι εταιρίες ιπποδρομιών δέχονται στοιχήματα στο Βέλγιο επί των γαλλικών

ιπποδρομιών, διότι στη Γερμανία, όπου ομοίως ούτε ο PMU ούτε οι εταιρίες ιπποδρομιών δέχονται στοιχήματα, οι εταιρίες αυτές μετέδωσαν τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη στην DSV και της επέτρεψαν να την αναμεταδώσει σε πρακτορεία εγκατεστημένα στο παραχωρηθέν έδαφος.

- 140 Τέλος, η Επιτροπή δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι, στο μέτρο που δεν είχε χορηγηθεί καμία άδεια στη βελγική αγορά, η άρνηση κάθε εταιρίας ιπποδρομιών να χορηγήσει στην προσφεύγουσα άδεια για την αγορά αυτή δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά τρόπο που δημιουργεί δυσμενείς διακρίσεις. Αφενός, η Επιτροπή προέβη σε εσφαλμένο καθορισμό της οικείας γεωγραφικής αγοράς και, αφετέρου, η επίδικη άρνηση εμποδίζει την προσφεύγουσα να ανταγωνιστεί τα άλλα πρακτορεία στοιχημάτων στο Βέλγιο. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, αν οι εταιρίες ιπποδρομιών είχαν χορηγήσει, κατά τρόπο δημιουργούντα διακρίσεις, άδειες σε ορισμένα βελγικά πρακτορεία και όχι σε άλλα, αυτό θα είχε πράγματι αποτελέσει πρόσθετη στρέβλωση του ανταγωνισμού. Εντούτοις, η έλλειψη μιας τέτοιας πρόσθετης δυσμενούς διακρίσεως δεν σημαίνει ότι η επίδικη άρνηση δεν αποτελεί, αυτή καθαυτή, περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 185, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 141 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, στο παρόν στάδιο εξέλιξως του κοινοτικού δικαίου, η ρήτρα που απαγορεύει στην DSV την αναμετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως εκτός του παραχωρηθέντος εδάφους ανάγεται στην ουσία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των εταιριών ιπποδρομιών και δεν αποτελεί, επομένως, παράβαση κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 142 Υποστηρίζει ότι η άμεση άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να χορηγήσουν άδεια στην προσφεύγουσα αποτελεί τη φυσική συνέπεια του ότι οι εταιρίες ιπποδρομιών και ο PMU δεν δέχονται προς το παρόν τη συνολολόγηση στοιχημάτων επί των γαλλικών ιπποδρομιών στο Βέλγιο ούτε εκμεταλλεύονται δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στη χώρα αυτή. Ελλείψει αντιθέτου αποδείξεως, η συμπεριφορά αυτή δεν μπορεί επομένως να θεωρηθεί ως απόρροια συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών.

- 143 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η άποψη που είχε υιοθετήσει στην προαναφερθείσα υπόθεση Siemra (βλ. πιο πάνω σκέψη 137) απορρίφθηκε, στη συνέχεια, από το Δικαστήριο με την απόφαση Coditel II.
- 144 Τέλος, αμφισβητεί την άποψη της προσφεύγουσας σύμφωνα με την οποία η επίδικη άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών, στερούμενη αντικειμενικής αιτιολογίας, επιφέρει από μόνη της περιορισμό του ανταγωνισμού, έστω και ελλείψει οποιασδήποτε δυσμενούς διακρίσεως, διότι εμποδίζει την προσφεύγουσα να λάβει τη γαλλική ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη και να ανταγωνιστεί έτσι τα άλλα πρακτορεία ιπποδρομιών στο Βέλγιο. Η Επιτροπή εκτιμά ότι, ελλείψει οποιασδήποτε σχέσεως ανταγωνισμού μεταξύ της Ladbroke και των εταιριών ιπποδρομιών στη βελγική αγορά, αποκλείεται εξ ορισμού η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 145 Οι παρεμβαίνοντες συμφωνούν με τα επιχειρήματα που προβάλλει η Επιτροπή και υπογραμμίζουν ότι, κατά τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της ανακοινώσεως της Επιτροπής δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17, σχετικά με τη σύμβαση μεταξύ του PMU και της DSV, η ρήτρα που απαγορεύει στην DSV την αναμετάδοση της γαλλικής ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως εκτός του παραχωρηθέντος εδάφους δεν αποτέλεσε αντικείμενο επιφυλάξεως εκ μέρους της Επιτροπής.

Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 146 Πρέπει προκαταρκτικά να υπενθυμιστεί ότι δεν δύναται να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ορισμένοι τρόποι ασκήσεως δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας να αντιβαίνουν στο άρθρο 85 της Συνθήκης, εφόσον συνιστούν μέσο συμφωνίας που έχει ενδεχομένως ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (βλ. απόφαση Coditel II, σκέψη 14). Εντούτοις, το γεγονός και μόνον ότι ο κάτοχος του δικαιώματος του δημιουργού έχει μεταβιβάσει σε έναν μοναδικό κάτοχο αδειάς εκμεταλλεύσεως αποκλειστικό δικαίωμα στο έδαφος κράτους μέλους, απαγορεύοντας τη χορήγηση περαιτέρω αδειών κατά τη διάρκεια καθορισμένης περιόδου, δεν αρκεί για τη διαπίστωση ότι μια τέτοια σύμβαση πρέπει να θεωρείται ως το αντικείμενο, το μέσο ή η συνέπεια μιας συμφωνίας απαγορευμένης από τη Συνθήκη (ίδια απόφαση, σκέψη 15).

- 147 Εντούτοις, μολονότι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της βιομηχανίας και των οικείων αγορών καταδεικνύουν ότι μια αποκλειστική άδεια προβολής δεν δύναται, αυτή καθαυτή, να εμποδίζει, να περιορίζει ή να νοθεύει τον ανταγωνισμό, η άσκηση του δικαιώματος του δημιουργού και του παραχωρηθέντος δικαιώματος που απορρέει από αυτό δύναται, όταν συντρέχουν οικονομικές ή νομικές περιστάσεις που έχουν ως αποτέλεσμα τον αισθητό περιορισμό της οικείας δραστηριότητας ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά, λαμβανομένων υπόψη των ιδιομορφιών της αγοράς αυτής, να εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (ίδια απόφαση, σκέψεις 16 και 17).
- 148 Τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας που στηρίζονται σε ανεπαρκή αιτιολογία της προσβαλλομένης απόφασης και, όσον αφορά την έμμεση και άμεση άρνηση χορηγήσεως άδειας μεταδόσεως των γαλλικών ιπποδρομιών στο Βέλγιο, σε εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα αυτών των κατευθύνσεων της νομολογίας.

Επί της αιτιάσεως που στηρίζεται στην ανεπαρκή αιτιολογία της πράξεως

- 149 Κατά πάγια νομολογία, η υποχρέωση αιτιολογήσεως ατομικής απόφασης έχει ως σκοπό να επιτρέψει στον κοινοτικό δικαστή να ασκήσει τον έλεγχο νομιμότητας της απόφασης και να παράσχει στον ενδιαφερόμενο επαρκείς ενδείξεις, ώστε να γνωρίζει αν η απόφαση αυτή είναι βάσιμη ή, ενδεχομένως, πάσχει λόγω ελαττωμάτων που του επιτρέπουν να αμφισβητήσει την ισχύ της. Η έκταση της υποχρέωσης αυτής εξαρτάται από τη φύση της εν λόγω πράξεως και από το γενικότερο πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η έκδοσή της [αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Ιουλίου 1993, C-121/91 και C-122/91, CT Control (Rotterdam) και JCT Benelux κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3873, σκέψη 31, της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 86, και της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-329/93, C-62/95 και C-63/95, Γερμανία κ.λπ. κατά Επιτροπής, που δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 31· προπαρατεθείσα απόφαση Branco κατά Επιτροπής, σκέψη 32]. Έτσι, όσον αφορά τις αποφάσεις της Επιτροπής που έχουν ως αντικείμενο τη διαπίστωση παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, δεν μπορεί να απαιτηθεί από την Επιτροπή να εξετάσει όλα τα πραγματικά και νομικά ζητήματα που έχουν εγείρει οι ενδιαφερόμενοι κατά τη διοικητική διαδικασία (προπαρατεθείσα απόφαση RTE και ITP κατά Επιτροπής, σκέψη 99· απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-149/89, Sotralentz κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1127, σκέψη 73).

150 Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή, θεωρώντας στην προσβαλλόμενη απόφαση ότι η απαγόρευση αναμεταδόσεως που επέβαλαν οι εταιρίες ιπποδρομιών στην DSV δεν εμπίπτει, κατά το παρόν στάδιο εξέλιξης του κοινοτικού δικαίου, στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αλλά ανήκει στα δικαιώματα του παρέχοντος την άδεια εκμεταλλεύσεως, παρέσχε στην προσφεύγουσα επαρκείς ενδείξεις, ώστε να γνωρίζει τα κύρια πραγματικά και νομικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται η συλλογιστική που περιέχεται στην προσβαλλόμενη απόφαση. Το ζήτημα αν η επίδικη άρνηση θα μπορούσε ενδεχομένως να είναι αποτέλεσμα συμφωνίας απαγορευμένης βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης εμπίπτει στην εξέταση της ουσίας της αποφάσεως αυτής και όχι στην υποχρέωση αιτιολογήσεως. Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση που στηρίζεται σε ανεπάρκεια της αιτιολογίας.

Επί της έμμεσης αρνήσεως χορηγήσεως άδειας μεταδόσεως

151 Όσον αφορά το βάσιμο της απόψεως της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η άρνηση αναμεταδόσεως που επιβλήθηκε στην DSV, δηλαδή η απαγόρευση χορηγήσεως περαιτέρω αδειών εκτός του παραχωρηθέντος εδάφους, εντάσσεται, κατά το παρόν στάδιο εξέλιξης του κοινοτικού δικαίου, στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το γεγονός και μόνον ότι ο κάτοχος δικαιώματος δημιουργού αποφάσισε να χορηγήσει μια μοναδική αποκλειστική άδεια εκμεταλλεύσεως επί του εδάφους ενός κράτους μέλους και, επομένως, να απαγορεύσει τη χορήγηση βάσει της άδειας αυτής περαιτέρω αδειών εκτός του παραχωρηθέντος εδάφους δεν αρκεί για τη διαπίστωση τού ότι μια τέτοια σύμβαση αποτελεί το αντικείμενο, το μέσο ή τη συνέπεια μιας συμφωνίας με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά (βλ. απόφαση Coditel II, σκέψη 15).

152 Στην προκειμένη όμως περίπτωση, η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία αποδεικνύοντα ότι η σύμβαση που συνήφθη μεταξύ των PMU/PMI και της DSV αποτελούσε στην πραγματικότητα το μέσο συμφωνίας απαγορευόμενης από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή έσφαλε κρίνοντας ότι δεν μπορούσε να εφαρμοστεί το άρθρο 85, παράγραφος 1.

153 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση της προσφεύγουσας που στηρίζεται σε εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, επί της συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών και της DSV καθώς και επί της αρνήσεως που προέβαλε η τελευταία στην προσφεύγουσα.

Επί της άμεσης αρνήσεως χορηγήσεως άδειας μεταδόσεως

- 154 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η προσφεύγουσα, κατά τη διοικητική διαδικασία, υποστήριξε ενώπιον της Επιτροπής ότι η άμεση άρνηση όλων των εταιριών ιπποδρομιών να της χορηγήσουν άδεια μεταδόσεως αποτελούσε αντικείμενο συμφωνίας που συνήφθη μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών και ότι η συμφωνία αυτή ενέπιπτε στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Προς υποστήριξη του ισχυρισμού αυτού, επικαλέστηκε την προμνησθείσα επιστολή της 8ης Αυγούστου 1990, με την οποία ο ΡΜΥ τής γνωστοποίησε την επίδικη άρνηση επ' ονόματι των εταιριών ιπποδρομιών, καθώς και τον αποκλειστικό χαρακτήρα της συμβάσεως της 9ης Ιανουαρίου 1990, που συνήφθη μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών και του ΡΜΥ και αφορούσε την εκμετάλλευση από τον ΡΜΥ, εκτός Γαλλίας, των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των εταιριών ιπποδρομιών επί των ιπποδρομιών που διοργανώνουν (βλ. επιστολή της Ladbroke της 13ης Ιανουαρίου 1993, σημεία 2.7.1 έως 2.7.3, παράρτημα 5.16 της προσφυγής, και πιο πάνω σκέψη 24).
- 155 Η Επιτροπή, στην προσβαλλόμενη απόφαση, έκρινε ότι η άρνηση αυτή αποτελούσε φυσική συνέπεια του γεγονότος ότι ούτε ο ΡΜΥ ούτε οι εταιρίες ιπποδρομιών είναι ακόμη, αυτή τη στιγμή, παρόντες στην αγορά συνολογήσεως στοιχημάτων στο Βέλγιο και ότι, κατά συνέπεια, η συμπεριφορά αυτή δεν περιόριζε, κατά τρόπο που να δημιουργεί διακρίσεις, τον ανταγωνισμό στην αγορά αυτή. Εξάλλου, υποστήριξε ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε την ύπαρξη συμφωνίας αντίθετης προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών. Τέλος, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, εξήγησε ότι δεν εξέτασε το ζήτημα αν η άρνηση χορηγήσεως άδειας αποτελούσε το αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ τους, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, διότι η καταγγελία της προσφεύγουσας έπασχε, εν πάση περιπτώσει, στο σημείο αυτό λόγω ελλείψεως εννόμου συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού 17.
- 156 Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης αφορά κάθε συμφωνία, απόφαση ενώσεως επιχειρήσεως ή εναρμονισμένη πρακτική που έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού που υφίσταται ή θα μπορούσε να υφίσταται μεταξύ των μερών, αλλά και του ανταγωνισμού που θα μπορούσε να υφίσταται μεταξύ των μερών ή ενός μέρους και τρίτων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363, 370, και 32/65, Ιταλία κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 429).

- 157 Κατά συνέπεια, μια συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων που έχει ως αντικείμενο την απαγόρευση χορηγήσεως σε τρίτον άδειας εκμεταλλεύσεως δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας δεν εξαιρείται, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, απλώς και μόνο διότι κανείς από τους συμβαλλομένους δεν χορήγησε σε τρίτον τέτοια άδεια στην οικεία αγορά και ότι, ως εκ τούτου, δεν έχει υποστεί κανένα περιορισμό η υφιστάμενη ανταγωνιστική θέση των τρίτων.
- 158 Πράγματι, είναι μεν αλήθεια ότι μια τέτοια άρνηση, ελλείψει υφισταμένου ανταγωνισμού στην οικεία αγορά, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δημιουργεί διακρίσεις και, επομένως, ότι μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της Συνθήκης, μια συμφωνία όμως όπως αυτή που καταγγέλλει η προσφεύγουσα μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του εν δυνάμει ανταγωνισμού στην οικεία αγορά, εφόσον στερεί από κάθε συμβαλλόμενο την ελευθερία να συνάπτει απευθείας σύμβαση με τρίτον, παραχωρώντας του άδεια εκμεταλλεύσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας του, και να ανταγωνίζεται έτσι τους λοιπούς συμβαλλομένους στην οικεία αγορά.
- 159 Κατά συνέπεια, μια οριζόντια συμφωνία μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών που θα εμπόδιζε καθεμία από τις εταιρίες αυτές να παραχωρεί σε τρίτους, όπως η προσφεύγουσα, άδεια μεταδόσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών που διοργανώνει θα μπορούσε να εμποδίζει την είσοδο των εταιριών αυτών στη βελγική αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών γενικά και να περιορίζει έτσι τον εν δυνάμει ανταγωνισμό που θα μπορούσε να υπάρξει στην αγορά αυτή, σε βάρος των συμφερόντων των bookmakers και των τελικών καταναλωτών. Εξάλλου μια τέτοια συμφωνία θα μπορούσε να οδηγήσει «στον περιορισμό ή στον έλεγχο (...) της διαθέσεως» και/ή «στην κατανομή των αγορών» κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ', της Συνθήκης. Η Επιτροπή δεν μπορεί, επομένως, να προβάλει έλλειψη εννόμου συμφέροντος της προσφεύγουσας, κατά την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού 17, για να δικαιολογήσει την παράλειψή της να εξετάσει την πλευρά της καταγγελίας, όπως συμπληρώθηκε με τις παρατηρήσεις της προσφεύγουσας που περιέχονται στην επιστολή της της 13ης Ιανουαρίου 1993.

- 160 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή, θεωρώντας ότι η άρνηση χορηγήσεως αδείας, που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα με την επιστολή της 8ης Αυγούστου 1990, δεν αποτελούσε συμφωνία με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών στη βελγική αγορά εκμεταλλεύσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας τους επί των ιπποδρομιών που οι ίδιες διοργανώνουν, λόγω του ότι η άρνηση αυτή αποτελούσε τη φυσική συνέπεια της μη υπάρξεως ανταγωνισμού στην αγορά αυτή, και ότι, σε κάθε περίπτωση, η προσφεύγουσα δεν δικαιολογούσε στο σημείο αυτό έννομο συμφέρον κατά την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού 17, δεν εξέτασε με την απαιτούμενη επιμέλεια όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που της γνωστοποίησε η Ladbroke.
- 161 Η Επιτροπή, μη έχοντας εξετάσει με την απαιτούμενη επιμέλεια την πτυχή αυτή της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, δεν μπορούσε να αποκλείσει τον κρίσιμο χαρακτήρα ούτε της προμνησθείσας επιστολής της 8ης Αυγούστου 1990 ούτε της συμβάσεως της 9ης Ιανουαρίου 1990, που συνήφθη μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών και του PMU (βλ. την επιστολή της 13ης Ιανουαρίου 1993 προς την Επιτροπή, που προαναφέρθηκε), τις οποίες επικαλέστηκε η προσφεύγουσα ως αποδεικτικά στοιχεία για να στηρίξει τον ισχυρισμό της ότι η επίδικη άρνηση αποτελούσε αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών, εμπίπτουσας στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης έστω και αν δεν υπήρχε συμπεριφορά που να δημιουργεί διακρίσεις στη βελγική αγορά.
- 162 Από όλα τα προηγούμενα προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί στο μέτρο που η Επιτροπή, παραλείποντας να εξετάσει αν η επίδικη άρνηση είχε ενδεχομένως αποτελέσει αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών εμποδίζοντας κάθε μία από τις εταιρίες αυτές να παραχωρήσει στη Ladbroke άδεια μεταδόσεως των ιπποδρομιών που διοργανωναν και αποκλείοντας, κατά συνέπεια, τον κρίσιμο χαρακτήρα της επιστολής της 8ης Αυγούστου 1990 ως αποδεικτικού στοιχείου για την ύπαρξη συμφωνίας απαγορευομένης από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, λόγω του ότι η επίδικη άρνηση αποτελούσε τη φυσική συνέπεια του ότι ούτε ο PMU ούτε καμία από τις εταιρίες ιπποδρομιών είναι παρόντες στην αγορά συννομολογήσεως στοιχημάτων στο Βέλγιο, δεν εξέτασε με την απαιτούμενη επιμέλεια αυτή την πτυχή της καταγγελίας της προσφεύγουσας.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 163 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 87, παράγραφος 3, το Πρωτοδικείο μπορεί να καταναείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Δεδομένου ότι η προσφυγή έγινε εν μέρει δεκτή και κάθε διάδικος ζήτησε την καταδίκη του ετέρου στα δικαστικά έξοδα, κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.
- 164 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, οι παρεμβαινόντες φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση της Επιτροπής που περιέχεται στο έγγραφο της 24ης Ιουνίου 1993, με το οποίο απορρίφθηκε η καταγγελία της προσφεύ-

γουςας της 9ης Οκτωβρίου 1990 (IV/33.699), στο μέτρο που η απόφαση αυτή θεωρεί ότι η άρνηση των εταιριών ιπποδρομιών να χορηγήσουν στην προσφεύγουσα άδεια μεταδόσεως των γαλλικών ιπποδρομιών στο Βέλγιο, όπως η άρνηση αυτή ανακοινώθηκε στην προσφεύγουσα με επιστολή του Pari mutuel urbain της 8ης Αυγούστου 1990, αποτελούσε τη φυσική συνέπεια του ότι ούτε ο Pari mutuel urbain ούτε οι εταιρίες ιπποδρομιών δέχονται στοιχήματα στην αγορά συνολογήσεως στοιχημάτων στο Βέλγιο και δεν μπορούσε, κατά συνέπεια, να αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των εταιριών ιπποδρομιών κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Κάθε διάδικος, συμπεριλαμβανομένων των παρεμβαίνόντων, φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Vesterdorf

Bellamy

Καλογερόπουλος

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Ιουνίου 1997.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

B. Vesterdorf

Περιεχόμενα

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία	II - 930
Τα αιτήματα των διαδίκων	II - 940
Επί των αιτημάτων με τα οποία ζητείται να απευθυνθεί διαταγή στην Επιτροπή	II - 941
Επί των αιτημάτων ακυρώσεως	II - 942
1. Επί της δυνατότητας της Επιτροπής να αιτιολογεί την απόφαση απορρίψης της καταγγελίας με αναφορά στην επιστολή που απηύθυνε δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63	II - 942
Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων	II - 942
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 944
2. Επί της εσφαλμένης εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης	II - 945
Πρώτο σκέλος: επί του καθορισμού της σχετικής αγοράς	II - 945
Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων	II - 945
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 950
— Επί της ελλείψεως ή της ανεπάρκειας της αιτιολογίας	II - 950
— Επί του βασιμίου του καθορισμού της αγοράς του προϊόντος	II - 953
Δεύτερο σκέλος: επί του οικείας γεωγραφικής αγοράς	II - 956
Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων	II - 956
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 960
Τρίτο σκέλος: επί της δεσπόζουσας θέσεως	II - 962
Τέταρτο σκέλος: επί της προβαλλομένης καταχρήσεως	II - 962
Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων	II - 962
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 967
3. Επί της εσφαλμένης εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ...	II - 970
Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων	II - 970
Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 973
Επί της αιτίας που στηρίζεται στην ανεπαρκή αιτιολογία της πράξεως ...	II - 974
Επί της έμμεσης αρνήσεως χορηγήσεως άδειας μεταδόσεως	II - 975
Επί της άμεσης αρνήσεως χορηγήσεως άδειας μεταδόσεως	II - 976
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 979
	II - 981